

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUDE: Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië. — De Jeugd en Indië. — Het Curaçaosche drankvraagstuk. — Restanten van Lomboks' glorie. — Nieuwe Uitgaven. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Nagekomen Berichten. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Met pensioen. — Adresveranderingen. — Mutatiestaat van 13 tot 20 Juli 1932.

AFWEZIG.

De Algemeen Secretaris is gedurende de maand Juli afwezig.

CRISIS-STEUNCOMITÉ VOOR NED.-INDIË.

In de overtuiging, dat een centrale organisatie hier te lande van praktisch nut zou kunnen zijn in het belang van de talrijke door den crisismoed getroffen gezinnen onder de verschillende bevolkingsgroepen van Ned.-Indië, heeft zich onder leiding van den heer Ch. J. I. M. Welter, oud-Minister van Koloniën en oud-Vice-President van den Raad van Indië, te 's-Gravenhage een Crisis-Steuncomité voor Indië gevormd.

Het Comité stelt zich gaarne beschikbaar voor het in ontvangst nemen van gelden ter overmaking aan het Centraal Comité voor steun aan werklozen te Batavia, opgericht in December 1930 onder voorzitterschap van het Lid van den Raad van Indië, den heer L. H. W. van Sandick.

Van de ontvangen geldelijke bijdragen zal in de dagbladen verantwoording worden afgelegd. 's Gravenhage, 26 April 1932.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië, Ch. J. I. M. Welter, oud-Minister van Koloniën en oud-Vice-President van den Raad van N.-I., voorzitter;

Mr. A. Neytzell de Wilde, oud-voorzitter van den Volksraad in N.-I., Hoofd van de 1ste afd. van het Departement van Koloniën, onder-voorzitter;

R. Zuyderhoff, Lid van de Algemeene Rekenkamer, Algemeen Voorzitter van de vereeniging „Oost en West”, commissaris;

F. H. Zeydel, oud-afdeelingshoofd bij de Koninklijke Paketvaart Mij., oud-Lid van den Volksraad, onder-voorzitter van het Hoofdbestuur der vereeniging „Indo-Europeesch Verbond”, commissaris;

J. M. van Valkenburg, oud-onderdirecteur van het Departement van Gouvernements-Bedrijven in N.-I., penningmeester;

J. Th. Petrus Blumberger, oud-N.-I. Bestuursambtenaar, Hoofd van het kabinet van den Minister van Koloniën, secretaris.

Gironummer van het comité: 198000.

De omstandigheid dat het Crisis-Comité voor Ned.-Indië thans ingesteld geworden is, geeft het Hoofdbestuur aanleiding zich tot de Besturen der afdelingen onzer vereeniging te wenden tot het inroepen hunner medewerking om het doel van dit Comité zooveel mogelijk te bevorderen.

Het Hoofdbestuur is van meening dat de wijze waarop die medewerking zou kunnen worden verleend — zelfstandig dan wel met bestaande of in het leven te roepen plaatselijke organisaties — aan het welnemen dier Besturen, dient te worden overgelaten.

Alleen zij aangeteekend dat, voor stortingen, behalve over het giro no. 198000 van het Comité, eventueel ook beschikt kan worden over dat van de Vereeniging „Oost en West”, no. 14574.

HET HOOFDBESTUUR.

De Jeugd en Indië.

Aan de in Nederland verblijvende leden van „Oost en West”.

In het Koloniaal Weekblad van 23 Juni j.l. No. 25 plaatste het dagelijksch bestuur onzer Vereeniging onder bovenstaand hoofd eene aanbeveling aan de leden om met hunne kinderen of pupillen in den leeftijd van 12—15 jaar een bezoek te brengen aan de Koloniale tentoonstelling in den Haag en deze kinderen vervolgens in een kort opstel hunne indrukken te laten weergeven over dat bezoek. Zooals uit bovengenoemd No. van het Weekblad blijkt, acht het dagelijksch bestuur het belangstelling wekken bij onze jeugd voor onze gebiedsdeelen in Oost en West van veel belang en looft het ter aanmoediging van het bezoek en het maken van het opstel een tiental exemplaren van het Gedenboek betreffende de deelneming van Nederland aan de Internationale Tentoonstelling te Parijs uit, voor de deelnemers, die de meest geslaagde opstellen zullen inzenden. Voor bijzonderheden daaromtrent moge worden verwezen naar bovengenoemd No. 25 van het Koloniaal Weekblad van dit jaar.

Namens het Dagelijksch Bestuur,
DE ALGEMEEN SECRETARIS.

Het Curaçaosche drankvraagstuk

door
W. R. MENKMAN.

Onder de vele verschillen tusschen Suriname en Curaçao is dat met betrekking tot het alcoholvraagstuk in het eene en in het andere gewest niet het minst merkwaardige. In Suriname, waar sedert twee en een halve eeuw rum wordt gefabriceerd, is het drankgebruik der bevolking al zeer lang aanzienlijk geringer dan in Curaçao, waar alle alcoholische dranken moeten worden ingevoerd.

In 1862 — in het jaar dus vóór de slavenemancipatie — kwam de hoeveelheid der in Suriname zelf geproduceerde en niet naar buiten uitgevoerde rum uit op ongeveer 12 Liter per hoofd der bevolking; bovendien werd nog gedistilleerd voor de consumptie ingevoerd, waarvan wel de waarde, maar niet de hoeveelheid bekend is. Het destijds blijkbaar groote gebruik is gestadig teruggelopen; voor het vijfjarig tijdperk 1926—1930 kom ik tot een gemiddeld van 2.8 L. per hoofd per jaar.

Vele oorzaken hebben tot de vermindering van het alcoholgebruik in Suriname samengewerkt, waaronder niet in de laatste plaats dient te worden genoemd de voortdurende versterking van het Aziatische bevolkingselement — waaronder vele Mohamedanen — door de immigratie van Britsch-Indiërs en Javanen. Belangrijk is ook de invloed geweest der opkomst van de ijs- en limonadeindustrie, waardoor ter hoofdplaats het gebruik van afgekoelde dranken populair is geworden; een flink aantal verkoopplaatsen in de stad, waar ijs in voorraad wordt gehouden en dranken welke geen of weinig alcohol bevatten te verkrijgen zijn, heeft een heilzame concurrentie in 't leven geroepen met kroegjes en rumshops. Het zou echter onbillijk zijn de vermindering van het drankgebruik niet ook voor een deel toe te schrijven aan het voortschrijden der volkswontwikkeling en aan een doelbewuste drankwetgeving. Een minder verheugende oorzaak ten slotte is de economische achteruitgang van het gewest in onzen tijd; er zijn in de invoerstatistieken der laatste 10 of 15 jaar wel meer aanwijzingen te vinden voor een toenemende versoering van het leven.

Een geheel ander beeld geeft het zustergewest Curaçao. Voor de periode 1926—1930 valt een gemiddelde consumptie te berekenen van 10.5 L. gedistilleerd à 50 % per hoofd der bevolking per jaar. Stond er tegenover dit groote quantum hard liquor een kleine hoeveelheid bier, dan ware het kwaad minder groot, maar het tegendeel is waar. Bier wordt er in Curaçao wel tweemaal zooveel ingevoerd als gedistilleerd; in Suriname echter staan de bier- en gedistilleerde cijfers ongeveer gelijk.

Nu geven de beschikbare Curaçaosche cijfers een te ongunstigen indruk; gebrekkigheid en onvolledigheid der officieele gegevens is een euvel waarmede bij veel wat Curaçao betreft, rekening dient te worden gehouden. Bepaalt men het Curaçaosche drankgebruik per jaar en per hoofd, met gebruikmaking van de gepubliceerde bevolkings- en invoercijfers, dan dient

Met hechte wortels stevig
gegrondvest... tegen alle
stormen bestand.... Zoo
staat sinds 1859 de levens-
verzekeringmaatschappij

NILLMIJ

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31a. 5383

HAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.
v.h. J. KEMPS
Ie v. d. Boschstraat 4

DEN HAAG
TELEFOON 772180

Profiteert van onze voorjaarsprijzen.

Gemeubileerde Landhuisjes te huur

op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE

in voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

KENNISGEVING

Het Café-Restaurant
„'T GOUDEN HOOFD”
GROENMARKT — DEN HAAG
is vanaf 1 OCTOBER j.l. onder nieuwe Directie van
A. WESTERGAARD (v.h. Restaurateur R'sche Lloyd)
HEINEKEN'S BIEREN 5274

DE GRUYTER

MEUBELTRANSPORTEUR
CALANDSTRAAT 56-58, DEN HAAG
— TELEFOON 117110 — 5133
UW WONING WORDT DOOR
ONS GEHEEL INGERICHT

De Indische Fijnproever

kan alleen smakelijk vinden de origineele
OBLIES, (Kwee Semprong)
welke verkrijgbaar zijn in blikjes van 25 stuks à f 0.60
per blikje, van 5187

G. J. GERRITSEN
VALKENBOSCHLAAN 352, DEN HAAG — Tel. 332807

J. M. MEERTENS
EFFECTEN EN ADMINISTRATIES
PASSAGE 82 — DEN HAAG
TELEFOON 115384 5292

WALDORP-RADIO

De geheele wereld in Uw huiskamer!

Vraagt onze gemakkelijke betalings-conditiën.

Paul Krugerlaan 239-241, Den Haag. - Tel. 333726.

5346

5132

Hij klopt, veegt en zuigt

de nieuwe RIBSEMA. Hollandsch fabrikaat. Vraagt U eens een demonstratie bij:

„SEVA”, Thomsonlaan 88.

Tel. 392125. Wij ruilen Uw ouden Stofzuiger in. — Betaling in overleg — 5353

men te bedenken dat zoowel dealer als deeltal onnauwkeurig zijn.

De eerste tienjarige Curaçaosche volkstelling had plaats in den nacht van 31 December 1930, op 1 Januari 1931 en het resultaat werd in het in 1932 uitgebrachte Verslag van Bestuur en Staat over 1930 nog niet volledig opgenomen; het verslag over 1931 is pas in den loop van 1932 te verwachten. Vroeger was de opgave van het aantal inwoners gebaseerd op de gegevens, verstrekt door de wijkmeesters, districtsmeesters en gezaghebbers, welke toch niet zoo heel ver mis behoefden te zijn. Tijdelijk op de eilanden verblijvenden, telde men nu eens wel, dan weder niet mede, terwijl toch aankomende en vertrekkende schepen steeds opgave hebben gedaan van de aangebrachte en medegenomen passagiers — zelfs van de sterkten der bemanningen — en van hotelhouders inschrijving der gasten in nachtregisters kan worden geëischt, zoodat het ook vóórdat een bevolkingsregister werd ingevoerd, zeer wel mogelijk zou zijn geweest een in voldoende mate nauwkeurig bevolkingscijfer vast te stellen. In de West-Indische verslagen van een menschenleeftijd geleden vindt men toch ook wel schattingen van het gemiddeld aantal opvarenden der in de haven liggende schepen, die in het bevolkingscijfer werden opgenomen. Hoe het zij echter, er mag veilig worden aangenomen dat de laatste 10 à 15 jaar de sterkte der Curaçaosche bevolking — en dus het aantal consumenten, ook van alcoholica — meestal grooter was dan het officieel aangegeven aantal inwoners.

Wat de geconsumeerde hoeveelheden betreft valt het op dat en in het z.g. economisch overzicht van 1931 en in dat van 1930 — overzichten welke overigens niet uitmunten door belangrijkheid van inhoud — het Curaçaosche Gouvernement de waarschuwing heeft laten hooren dat uit sommige hooge cijfers niet mocht worden geconcludeerd tot een abnormaal hoog drankgebruik bij de bevolking; soms kan men moeilijk nalaten in officieele Curaçaosche bescheiden aangetroffen uitlatingen, of verbeteringen in de samenstelling van Curaçaosche verslagen, in verband te brengen met te voren in het moederland in het openbaar gemaakte opmerkingen. Al genoot echter gedurende zekeren tijd de openbare kas in Curaçao accijns op gedistilleerd dat niet in het gewest was geconsumeerd — ook ten gevolge van een misstand, waarop ik reeds eenige malen heb gewezen — dit heeft toch niet te maken met de hoeveelheden, in de handelsstatistiek als ingevoerd opgenomen; eigen productie immers is er niet. Noch uit entrepôtvoorraad, noch uit het vrije verkeer behooren accijnsgoederen te kunnen worden weggevoerd naar buiten, zonder voorkennis der Administratie, zelfs scheepsprovisie wordt niet zoo maar aan boord gedragen, zonder dat de douane er mede te maken heeft. Gaan er van het geïmporteerde gedistilleerd belangrijke hoeveelheden het land weder uit, waarom brengt men die dan niet in mindering van den invoer, of boekt ze als uitvoer?

Aannemende dat het aantal consumenten grooter is dan uit het officieele bevolkingscijfer zou zijn af te leiden en de geconsumeerde hoeveelheid kleiner dan het invoercijfer, dan valt toch nog te bedenken dat van bijna 11 L. per hoofd per jaar heel wat zou moeten afgaan, om tot een voor onzen tijd normaal gebruikscijfer te geraken. Bovendien is het nog niet zoo heel lang geleden dat Curaçao niet met doortrekkenden overstroomd werd, dat er geen groot aantal tijdelijke inwoners verblijf hielden, dat het scheepvaartverkeer niet van groote afmeting was en dat de drankwet der V. S. niet prikkelde tot uitvoer van whisky, enz., met opoffering van den Curaçaoschen accijns. En voor de jaren 1916—1920 komt men toch tot een gemiddeld van ruim 7 L., voor de periode 1921—1925 tot een van bijna 8 L.

De drank heeft eenvoudig op Curaçao — om van de andere eilanden nu maar niet te spreken — altijd een groote rol gespeeld; de opschriften Tappen en Slijten in een overigens weinig Hollandsch aandoende omgeving, hebben door alle tijden heen de aandacht getrokken der bezoekers van het eiland. Sir Charles Brisbane — de Engelsche vlootvoogd die op 1 Januari 1807 Curaçao bij verrassing veroverde — wist heel goed waarom juist in den vroegen ochtend van den nieuwjaarsdag een aanslag op het eiland zooveel kans van slagen zou hebben. Toen in Augustus 1914 op Curaçao niemand er eenig denkbeeld van had welk lot het moederland in verband met den uitgebroken Europeeschen oorlog boven het hoofd hing — men was toen voor nieuws geheel afhankelijk van de soms onzinnige berichten der Fransche kabelmaatschappij — kon men des avonds het passagierende scheepsvolk hooren te keer gaan alsof er geen vuiltje aan de lucht was. Op 31 Augustus 1929 — twaalf weken na het Urbina-schandaal — hebben de inwoners zich kunnen ergeren aan dronken schepelingen; de nationale viering viel

IK GELOOF ER NIKS VAN

zoolang ik het niet zwart op wit gezien heb.

— Dat kan. Kijk, lees maar zelf.

— Waarachtig, je hebt gelijk, maar wat is dat voor blad.

— Overzeesche Gewesten, man, het wekelijksch bijblad van „De Avondpost”!

— Aardig. Kan je dat alleen krijgen?

— Nee, natuurlijk niet, het zou trouwens ook maar half werk zijn, want buiten die 4 pagina's geven ze in ochtend- en avondblad iederen dag een hoop belangrijke telegrammen, actuele artikelen en berichtjes.

— Mag ik dit exemplaar eens meenemen. Net iets voor Noes om het van a tot z te spellen.

Dagelijks telegrammen en actuele artikelen.

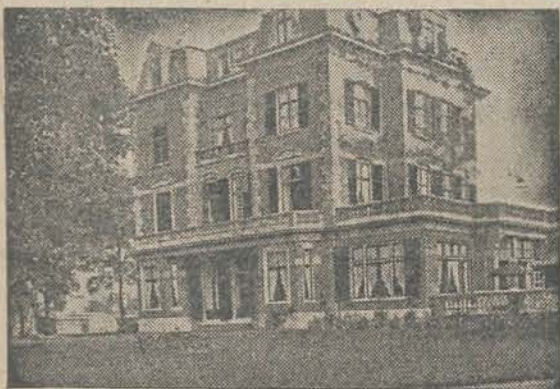
Wekelijks een 4 pagina's bijblad „Overzeesche Gewesten”.

„DE AVONDPOST”

MET OCHTENDEEDITIE

TEL. 116100*.

SPUI 39a.

— HERSTELLINGSOORD —

„Huize Maria Emalia Dorrepaal”

gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden en herstellenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven. Pension f 3.— à f 4.— per dag. Prospectus met alle gewenschte inlichtingen worden, op verzoek, toegezonden door de Directrice: West-Vlietweg 115, Voorburg. 5235

HYGIENISCHE ARTIKELEN

Patent-Genesmiddelen. — Vraagt prijscourant.

— Alleen originele echte verpakking —

Wij waarschuwen voor waardeloozen namaak.

Gegarandeerd. — Onschadelijk.

Wordt door de Nederlandsche Wet beschermd ond. no. 60914

MAISON BAAN

Waldeck Pyramontkade 54, Den Haag. Tel. 330675.

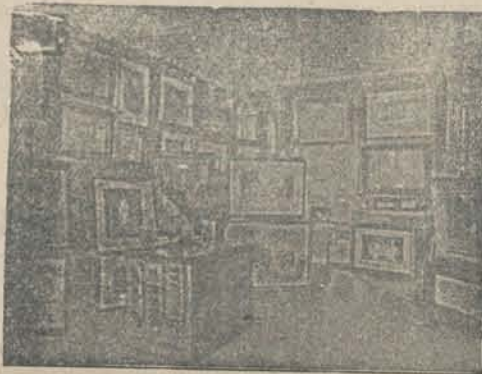
Tramlijnen 1—3—5—7—10—11 en 20. 5379

Let op het adres.

Geen Filialen

P. J. CRAWWINCKEL - PLAAT- en KUNSTHANDEL
BILLIJKE PRIJZEN 5131

KLEURETSEN

KLEURETSEN

PIET MEINSTRAT 36 - DEN HAAG - TEL. 331800

Vele tevredenheidsbetuigingen van Indische families.

DOET UW VOORDEEL

EN LAAT PER KILO WASSCHEN

STOOMWASSCHERIJ N. V. GEBR. SMEELE

HAAGWEG 499-501 — LOOSDUINEN

TELEFOON No. 339214

VRAAGT TARIEVEN

5212

STARTER BATTERIJEN

met twee jaar schriftelijke garantie.

— Uw eenigste waarborg —

Fa. TH. HEESEMAN, Hamerstraat 28. 's-Gravenhage.

Opgericht 1910. Tel. 112793.

— Rijks- en Gemeente-Leveranciers — 5398

Uitzending van Diners - Specialiteit in Dagschotels

Het adres voor Ind. families. Diners à f0.90, dagelijks thuisbezorgd in goed verwarmde bussen met Porselein Service.

v. Halderen - v. Loostraat 98

Telefoon 556188

5336

25 jarige ervaring op passagiersschepen

NEW IMPERIAL Motoren (Blue Prince),
N. S. U. & SIMPLEX Rijwielen met hulpmotor

vanaf resp. f395.—, f175.— en f199.50

El. verl. inbegr. Desgew. gem. bet. voorw. 5043

J. H. GERARTS, L. v. N. O.-INDIË 280-282

Agent Den Haag en omstreken — Telef. 720237

BENS

DE GOEDKOOPE KRUIDENIER
VAN ZEGGELANLAAN 107 - TEL. 119222
— DEN HAAG —

5130 VRAAGT PRIJSCOURANT - AUTOBESTELDIENST

**D. VAN DER LAAN
'S-GRAVENHAGE**

LOOD- EN ZINKWERKEN
SANITAIRE INSTALLATIES
ZEESTRAAT 94

5128 — TELEFOON 180557 —

dien dag overigens nog samen met een grooten brand en een moord in een theater. In den nacht van 31 December 1930 op 1 Januari 1931 hadden volgens een Curaçaosch courantenbericht, noch ernstige wanordelijkheden, noch ongevallen plaats gehad, waarop dan echter een lijstje volgde van ordeverstoringen en ongevallen waarvan het aantal elders allicht minder mild zou zijn beoordeeld. En de berichten aangaande de viering op 31 Augustus 1931 waren van dien aard dat zij aan een Kamerlid bij de behandeling der Koloniale begroting voor 1932 een sarkastische opmerking ontlokten. Het is eenvoudig een feit dat wanordelijkheid op bepaalde feestdagen op Curaçao steeds een gewoon verschijnsel is geweest en dat in de jaren 1928—1930, toen er een massa vreemd volk aanwezig was, in zekeren zin alle dagen feestdagen waren; de Curaçaosche pers bevatte soms zeer sprekende politierapporten en dat hij vele ordeverstoringen de drank een groote rol heeft gespeeld, ligt voor de hand.

Welken invloed het drankgebruik heeft op het sociale leven en op den gezondheidstoestand der bevolking, op de misdadigheid en op de openbare orde, dien-aangaande zou men wel gaarne meer vernemen dan de officieele Curaçaosche verslagen er van zeggen. Vroeger gaf het justitieele verslag wel eens het aantal der wegens openbare dronkenschap opgesloten personen, tegenwoordig niet meer; het verslag van den openbaren gezondheidsdienst bevatte éénmaal in de laatste zes of zeven jaar mededeelingen aangaande alcoholisme en over alcoholpsychosen bij krankzinnigen; het aantal tapvergunningen wordt nooit gepubliceerd. In de achtjarige periode 1924—1931 evenwel nam de opbrengst van het vergunningsrecht voor het geheele gewest toe met ruim 59 %, voor het eiland Aruba alleen met bijna 232 %, zonder dat dit recht verhoogd is geworden, dus enkel doordat er meer vergunningen zijn uitgegeven; dat er veel clandestiene verkoop bovendien plaats heeft is algemeen bekend. Op Curaçao heeft men zelfs nooit pogingen aangewend om bepaalde deelen der stad drankvrij te maken of te houden; aan de Stads-kade kon steeds de bemanning van een aldaar gemeerd schip van boord, zóó een drankgelegenheid binnenstappen. Wel een verschil met de politiek van B. en W. der gemeente 's-Gravenhage, welk college niet lang geleden aan den Raad voorstelde een stap verder te gaan op den weg der drooglegging van bepaalde stadsgedeelten en daarbij de meening te kennen gaf dat redenen tot drooglegging geacht kunnen worden te bestaan wanneer de aanwezigheid van een havenbedrijf of van fabrieken extra gevaar oplevert voor de openbare orde of de zedelijkheid. Voor de haven- en industriestad op Curaçao zouden dergelijke overwegingen in nog sterkere mate moeten gelden, zou men zoo zeggen, dan voor het Haagje. Om van de Rotterdamse droogleggingsmaatregelen niet eens te spreken. Dat voor het tweede industrie-centrum Aruba het vergunningsrecht voor tapperijen niet gelijk is gesteld met dat voor het stadsdistrict op Curaçao wijst ook al niet op een streven om het drankgebruik te beteugelen.

In de sterfstatistiek voor 1930 komt gewelddadige dood voor Curaçao voor met 5 %, voor Aruba met 6 % van het totaal aantal sterfgevallen, bedrijfs- en andere ongevallen wel, zelfmoord niet inbegrepen; deze percentages zijn zeer hoog. Wel waren de slachtoffers voor het merendeel uitheemschen, maar dat maakt de zaak niet minder erg. Er werden in genoemd jaar 2226 strafzaken behandeld, waarvan 1859 op Curaçao en 240 op Aruba; in Suriname — met een tweemaal zoo sterke bevolking — bedroeg het aantal strafzaken in hetzelfde jaar 2239. Evenals overal elders zal er ook wel in Curaçao een zeker verband bestaan tusschen hoge criminaliteit en groot drankgebruik.

Het Curaçaosche verslag over 1930 constateert — onder Volkshuisvesting — dat er in den toestand van onder hotels en pensions geen groote, in die van sommige restaurants eenige verbetering was te bespeuren en dat verandering ten goede alleen door een wettelijke regeling zou kunnen worden bevorderd. Van gelegenheden met drankvergunning werd niet gesproken, terwijl toch juist met betrekking tot die inrichtingen de Overheid een taak te vervullen heeft, zij het dan ook niet in het belang der volkshuisvesting, welke laatste

VOOR AL UWE REIZEN		
Reisbureau LISSONE N.V. AMSTERDAM Leidschestr. 5	Dam 10	Reisbureau LINDEMAN N.V. DEN HAAG Groenmarkt 22 5033 en elders
— N.V. Ned. Ind. Reisbureau LISSONE-LINDEMAN —		
BATAVIA-CENTRUM: Rijswijkstraat 2 — SOERABAYA: Simpang 4		
GENUA Uff. Informazioni C.I.T. Stazione P. Principe	J. J. BOUVY, „Hotel Splendide” Boulevard Dugommier 61 MARSEILLE	PARIJS „EXPRINTER” 26 Avenue de l'Opéra

overigens ook niet veel te maken heeft met pensions en restaurants. Verschillende discussies in verband met de nieuwe drankwet in Nederland hebben ons geleerd hoe opvoering der localiteitsrechten, naast de beperking van het aantal vergunningen, een middel kan zijn om met betrekking tot het alcoholvraagstuk tot betere toestanden te geraken.

Een derde zeer werkzaam middel is, gelijk bekend, het heffen van hooge rechten op gedistilleerd en het groote drankgebruik in Curaçao is ongetwijfeld voor een niet gering deel een gevolg van de goedkoopte van den drank; tot medio 1931 betaalde gedistilleerd aldaar slechts f 120,— accijns per H.L. van 5 % — plus één gulden per H.L. invoerrecht — en vóór 1922 was de accijns zelfs nog lager. Tot verhooging is nooit anders overgegaan dan wanneer naar middelen ter versterking der inkomsten moest worden omgezien, hoewel er altijd een punt is waarop verhooging van belasting de afnemering van het verbruik — ten gevolge van die verhooging — compenseert. Onze eilanden echter hebben het gedurende drie eeuwen van den handel moeten hebben en dat de belangen van de nering — en die van den fiscus — voorop behooren te staan, zit er daar dus wel ingeroest. Toen verleden jaar de accijns van f 120 op f 200,— per H.L. werd gebracht, is deze maatregel dan ook geheel behandeld als een fiscalen, als een door den nood der tijden geboden en zoo mogelijk tijdelijke maatregel. Een ter zelfder tijd voorgestelde — maar niet aangenomen — verhooging van het recht op wijn werd door een Raadslid bestreden met een pleidooi voor de heilzame gevolgen van het wijngebruik, maar over de nadeelen van het gebruik van rum en jenever werd niet gesproken.

Intusschen is een belasting van ruim twee gulden per Liter gedistilleerd hoog genoeg om het alcoholgebruik aanzienlijk te beperken, hoewel deze belasting nog altijd een eind onder het in Suriname gehevene invoerrecht blijft, zijnde f 250,— plus 12 procenten per H.L.; de accijns op het binnenlandsch gedistilleerd bedraagt aldaar reeds sedert 1922 twee honderd gulden per H.L.

Allermerkwaardigst is dat het Curaçaosche Gouvernement, blijkens de ramingen der middelen, voor 1932 een met 27½ % verminderde opbrengst van den gedistilleerd accijns verwachtte, vergeleken bij de opbrengst van 1931, toen wel de belasting met ¾ was verhoogd, maar veel gedistilleerd nog tegen het oude tarief was ingeklaard kunnen worden, terwijl voor 1933 gerekend wordt op 43 % meer dan in 1931 en op ruim 97 % meer dan in 1932. Volgend jaar zou dus niet alleen ten volle worden geprofiteerd van de accijnsverhoging 1931 — van plannen tot verdere verhoging is niets bekend — maar ook de invoer weder moeten toenemen.

Ook de moederlandsche Regeering gaf er eind verleden jaar geen blijk van een gebruiksvermindering, ten gevolge van de rechtenverhoging, te verwachten, toen in de Tweede Kamer, bij de behandeling der Koloniale begroting, het Curaçaosche drankvraagstuk was ter sprake gebracht. Het drankmisbruik op Curaçao en de andere eilanden werd door den Minister een zeer belangrijke aangelegenheid genoemd: deze Bewindman achtte de cijfers, welke dienaangaande kunnen worden geraadpleegd, hoogst teleurstellend en sprak van een kwaad waaraan zoo mogelijk paal en perk dient te worden gesteld. Wel verre van de bijna vijf maanden te voren ingestelde accijnsverhoging aan te voeren als een maatregel waardoor het drankgebruik wel van zelf belangrijk zal dalen, legde de Regeering in de M. v. A. de verklaring af dat het Curaçaosche Gouvernement diligent was, d. w. z. door strenge controle op clandestiene verkoop en door het niet meer verlenen van nieuwe vergunningen het drankgebruik trachtte te bestrijden. Ook werd in genoemd staatsstuk het verlenen van moreelen steun aan het particuliere initiatief in uitzicht gesteld en financieelen steun aan dat initiatief toegezegd (namens Curaçao?)... wanneer de middelen het zullen toelaten. Wat bij deze discussies uit de verte over een Curaçaosche interne aangelegenheid gemist werd, dat is eenig blijk van het bestaan der overtuiging bij het Curaçaosche Gouvernement — dat er toch het naaste aan toe is — dat er een euvel aanwezig is en dat het bestreden moet worden, niet door moreelen of anderen steun aan het particuliere initiatief (van wie moet dit uitgaan en wat kan het bereiken?), maar door herziening der wettelijke bepalingen en door repressief optreden.

Ten slotte heeft nu eenigen tijd geleden in den Curaçaoschen Kolonialen Raad een der leden het drankvraagstuk besproken en kort en goed verklaard dat tegenwoordig de prijzen veel te hoog zijn om ernstig misbruik toe te laten, dat de meeste vreemdelingen weg zijn en dat er thans geen aanleiding kan bestaan voor het Bestuur om drankbestrijding ter hand te

nemen of te subsidieeren. Voor zoover dit nuchtere protest zich richt tegen het besteden van Landsgelden om dat aan sommige Kamerleden voor oogen staande particuliere initiatief te steunen, verdient het zeker toejuiching, maar daarmede is het drankvraagstuk niet van de baan. De Curaçaosche scheepvaart is nog altijd belangrijk, op 1 Januari 1931 waren er alleen op Curaçao nog ruim 10.000 uitheemschen gevestigd — Hollanders en vreemdelingen — en hoewel het aantal sedert verder zal zijn afgenomen, kan 't ook weder toenemen; over de remmende werking van hoogen accijns bestaat blijkbaar geen eenstemmigheid. Er bestaat geen enkele goede reden waarom men er op Curaçao — en op Aruba — een dure politie op na zou houden en zich allerlei ongemak zou getroosten, opdat tijdelijke inwoners en opvarenden van schepen zich zonder al te groot gevaar voor de openbare orde aan den drank zullen kunnen te buiten gaan. Om niet te spreken van het gevaar voor de ingeborenen en de slechte uitwerking welke het moet hebben wanneer deze laatsten allerlei misdrijven kunnen gadeslaan van blanken, waaronder Hollanders.

Vele jaren heeft Curaçao rustig geprofiteerd van de geldelijke voordeelen welke het groote drankgebruik opleverde en misschien heeft het zekere bezwaren in thans op beperking te gaan werken, nu de geldmiddelen toch al zooveel minder ruim vloeien. De ironie van het lot heeft echter ook reeds ten aanzien van andere aangelegenheden haar rol gespeeld; herhaaldelijk is men met maatregelen aangekomen wanneer het euvel dat men wilde bestrijden reeds door den loop der gebeurtenissen zelf voor het oogeblik tot kleinere proporties was teruggebracht.

Laat men nu ten aanzien van het drankvraagstuk eens toonen er van doordrongen te zijn dat regeeren beteekent vooruitzien.

A'dam, Juli 1932.

Restanten van Lomboks' glorie.

BEZOEK AAN AMPENAN.

Weinig Europeanen.

Wat Mataram eens was.

Een „zwerfend journalist" schreef in de „Java Bode" van 9 Juni j.l.:

Na hetgeen (zonder eenige aanspraak op volledigheid) over de economische beteekenis van Lombok is medegedeeld, behoeft het geen nader betoog, dat Ampenan als havenplaats beteekenis heeft; het wordt driemaal per week door een stoomer der K.P.M. aangedaan — de postverbinding met Java, dus met de beschaafde wereld, mag geregeld worden genoemd. De reede kan echter onstummig zijn. Van November tot Mei gaat de communicatie tusschen den wal en het op de reede voor anker liggende schip met moeilijkheden gepaard — dikwijls, ik heb er echter geen last van gehad, doch op een avondwandeling langs het strand heb ik het beuken der golven tegen de kust kunnen gadeslaan, een glansrijk gezicht, die phosphoreerende zee — wanneer men zich op het land bevindt....

Ampenan is een, slechts door weinig Europeanen, bewoonde plaats; de Europeesche huizen staan aan de andere zijde van de kali Djangkok, welke voorzien is van een ijzeren boogbrug, waarvan de bouwer (een opzichter der B.O.W.) zich een standbeeld heeft gemaakt, althans: hij heeft in een muur van één der landhoofden een gedenksteen laten metselen. Zulke bruggen komen op Java zooveel voor, zonder bijzondere aandacht te trekken....

De benedenstad is de handelswijk, waarvan het belangrijkste contingent wordt gevormd door Chinezen, die er reeds waren gevestigd, lang voordat wij er aan dachten vasten voet op Lombok te verkrijgen. Wij namen eerst bezit van het eiland in 1843, toen de vorst van Mataram (een leenman van den radja van Karang-Asem op Bali) een contract met het N.-I. Gouvernement sloot, waarbij hij erkende, dat zij landeigendom was van Nederland. De Chinezen onderhielden reeds in de vroegste tijden handelsbetrekkingen met Lombok en voerden er hun pasmunt, de onuitroebare khèping, in; de aanwezigheid van die geldstukken — er werd reeds de aandacht op gevestigd — wijst er wel op, dat zij reeds in de vroegste tijden op Lombok koloniseerden.

Zoals wij hebben gezien, scheidt een rivier de handelswijk van de Europeesche buurt; hier bevinden zich de eerste restanten van den krijg: het verlaten bivak, grenzende aan een houten gebouw, dat

H. BONEFAAS
 Batavia - Bandoeng
 Den Haag, Plein 18

5282

Bij vertrek naar **INDIË?** Bij aankomst in **HOLLAND?**

Tafeldamasten - Bedlinnens - Badgoederen
 & Huishoudd. Lingeries - Heerenondergoed. &
INDISCHE UITZETTEN vanaf / 100.—

OUDE JENEVER

DE PAPEGAA

VAN BERCKEL & Co., Delft

5590

UITZENDING VAN DINERS

L. S. Stelt U prijs op een goed bereid diner?
 Bestelt Uw maaltijden dan bij: 5297

FIRMA H. J. LOS Telefoon 556389
 b. g. g. 555345

waar alles met eerste klas ingrediënten wordt bereid.
 — Berkenboschblokstraat 2, Scheveningen —
 Vluggende bediening. Concurrerende prijzen.

BREKST MET DE OUDE SLEUR
 VERWARM MET

GAS
 LW INTERIEUR

512:

Abonneert U op:
 en
Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van
 den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE
 TORENSTRAAT 27 — DEN HAAG
 Telefoon 116120 5394

Paedologisch Instituut
VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM

INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN
 MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS.

Geeft na 4—8 weken observatie paedagogisch advies
 aan ouders of voogden omtrent geplaatste pupillen.
 Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK.
 Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. D. HORST.
 Verpleeggeld f 3.50 — f 4.50 per dag. 5108

Boekhandel E. NOORDIJK
 BANKAstraat 14a — DEN HAAG
 Telefoon 111434 5388

- ALLE SCHOOLBOEKEN -

Romans - Leesgezelschappen - Bibliotheek
 Schrijf- en Teekenbehoeften

waarschijnlijk heeft gediend als officierswoning en thans wordt gebezigd voor inlandsche school, terwijl het bivakterrein een open grasveld is geworden, waarop Baliërs en Sasaks elkaar beoorlogen met den voetbal — verderop is het kerkhof gelegen, waarvan grafsteenen namen vermelden van gevallen officieren.

Tusschen Ampenan en Mataram, Mataram en Tjakranegara spreiden zich tot in verre gezichtskring de befaamde Lomboksche rijstvelden uit; daarlangs loopt een schitterende angelegde en onderhouden weg, afwisselend beschaduwde door asem- en kanarieboomen.

Voordat wij te Tjakranegara — de plaats van vroegere, Lomboksche grootheid — afstappen, ik het de moeite waard, om eerst een bezoek te brengen aan Mataram, den voormaligen zetel van den radja van Lombok, thans standplaats van den vertegenwoordiger van het Nederlandsch Gezag, den assistent-resident van Lombok. Tegenover diens woning staat het Lombok-monument, een eenvoudige gedenknaald, waarboven zich het Lombok-kruis verheft; het voetstuk vermeldt de namen der gesneuvelden en daar naast staan de woorden: „Mataram, Tjakra-Negara en Sasari”, de drie gevechtsterreinen van den krijg.

De obelisk is monumentaal door zijn soberheid. Op fijngevoelige wijze is door den ontwerper eenvoud betracht; het gedenkteken is geen gloriebetooning, doch staat daar als een herinnering, te midden van een weelderig park als passende omlijsting.

Vermeldenswaard van Mataram is nog de aanwezigheid eener H.I.S. met een Europeesche afdeling, aan het hoofd waarvan uiteraard een Europeesche leerkracht staat.

Mataram was de zetel van den radja van Lombok; hij verbleef echter meestal te Tjakranegara — te Mataram was de, door de geschiedenis, zoo berucht gemaakte Anak Agoeng Madeh gevestigd; hij was 'n soort van mangkoebomi — rijksbestuurder van zijn vorstelijken vader. Van de, door hem bewoonde poeri is niets overgebleven; dat paleis werd door onze soldaten in brand geschoten en totaal vernield — 't moet een juweel van hindoebalische architectuur zijn geweest, dat met den grond gelijk werd gemaakt. Thans is Mataram een Europeesch stadje.

Wij stijgen weer in de autobus, die ons voor vijf cent naar Tjakranegara zal brengen; 't is een Comfortabele Car. (De autobus-ondernemingen op Lombok hebben zonderlinge namen; zoo heet 'r één: „Bleksem” — welker wagens met bliksemgeraas langzaam loopen). Te Tjakranegara vindt men de eerste restanten van vroegere, Lomboksche grootheid, te beginnen met het lustverblijf „Majoera”, dat den radja van Lombok tevens tot schatkamer moet hebben gediend; het woord Majoera schijnt schatkamer te beteekenen. Nu is de lusthof het kantoor van den poenggawa — het Balisch districts-hoofd van Tjakranegara: Igoesti Bagoes Djilantik Balangbangan, een nazaat van den vorts van Kloenkoeng, die over Balangbangan (de tegenwoordige residentie Besoeki) regeerde de naam van den poenggawa — wij zouden op Java zeggen: wedana — verraadt, dat hij te Banjoewangi (door de inheemsche bevolking thans nog aangeduid als: Balam-bangan) is geboren.

De eigenlijke schatkamer is verdwenen met haar inhoud.

Nieuwe Uitgaven.

Bij Prof. Dr. Vogel's „Buddhistische kunst in Voor-Indië”, uitgegeven door H. J. Paris, Amsterdam, als No. 13 der reeks „de weg der menschheid”.

De Leidsche hoogleeraar, Dr. J. Ph. Vogel, het Sanskrit, de cultuurgeschiedenis van Voor-Indië en Indische oudheden doceerende, heeft een kunstzinnig werk geschreven onder bovengenoemden titel; na een inleiding, op heldere wijze aangevende het verband van den leer van Buddha met de Buddhistische kunst in Voor-Indië, zoodat de belangstellende leek volkomen georiënteerd raakt, volgt het eigenlijke werk. Het kan niet de bedoeling zijn om den hooggeleerden schrijver op den voet te volgen; eenige opmerkingen om de aandacht op deze kunst te vestigen, lijken mij zeer gewenscht.

Vooraf gaat dus in de inleiding een korte uiteenzetting van Buddha's leer, daartoe wordt even meegedeeld diens levensgeschiedenis, zooals die legendarisch aan ons wordt doorgegeven. Wil men, begeerig geworden na deze korte mededeelingen, elders meer van Buddha lezen, welnu een werkje, dat geheel binnen het bereik van den leek ligt, is dat van Mannoury: „het Buddhisme” in de W. B. verschenen.

De Hoofdstukken II—VIII geven de verschillende perioden aan met betrekking tot de onderwerpelijke kunst, 42 afbeeldingen van primairen rang en gedrukt op mooi kunststukpapier, steunen den lezer om den tekst geheel in zich op te nemen. Op monumentengebied geeft een bibliografie aan het

Iederen Woensdag
Luchtmail naar Ned.-Indië!

slot den leergierigen lezer den weg om nader kennis te maken met deze kunst.

Om den lezer een illustratie te geven van wat hij mag verwachten, volge een korte beschrijving van de beeldhouwkunst van Mathurá, omdat die samenvalt met de hoogste bloei van het Buddhisme onder het bewind van de Kushána's.

Mathurá is een stad, die in N.-W.-Indië gelegen, evenals het straks te noemen landschap Gandhára, de streek waardoor de Ariërs de Indus-, en later de Gangesvlakte zijn binnengedrongen vanuit Centraal-Azië.¹⁾ Rondom die stad moeten tal van heiligdommen gestaan hebben, zoo een klooster met een belendende stúpa door de eerste gemalin van den groot-satraap Rádjúla in het begin onzer jaartelling gesticht; dan was er meer Zuidwaarts een ander door Huvishka gesticht convent uit de dynastie der Kushána's, tenslotte is er op den heuvel op het Westeinde der tegenwoordige stad nog een derde heiligdom geweest, dat er nog in de zesde eeuw te vinden was; op diezelfde plek verrees later een Hindu-heiligdom gewijd aan Vishnu (hier geheeten Kesab Dev), doch ook hier weer aardsche vergankelijkheid: na de verwoesting stichtten de moslims er een moskee op. Nu moet in de nabijheid een stúpa gestaan hebben met een rijk gebeeldhouwde ballustrade omgeven, waarvan de in het Indische museum te Calcutta aanwezige pilaren (de z.g.n. railing pillars van Bhútesar) de eenigste reliëken zijn. Vrouwenfiguren — naar mijn smaak — nu niet erg mooi, haast on-buddhistisch, getel op het sterk erotisch karakter, doch de játaka's aan de achterzijde aangebracht, brengen ons onafwendbaar naar het Buddhisme, op rbhus staande. Van die gebouwen, die zoo verwoest zijn, dat er dan ook niets meer van aanwezig is, kan men zich toch een voorstelling maken, doordat gelukkig reliëfs gevonden zijn, die dergelijke bouwwerken toch laten zien; zoo weten wij dan hoe de stúpa er uit gezien moet hebben, zoo ook de poorten of torana's.

Wat de versiering van balustraden en poorten betreft, is er evenals met de stúpa's van Centraal-Indië ook hier verband; de siermotieven der pijlers — lotusmotieven, palmetten en fantastische dierfiguren — herinneren sterk aan het te Bharhut gevonden. De Mathurá-kunst bevat naast uitgingen, die te beschouwen zijn als voortzetting van de Buddhistische kunst van Centraal-Indië — ergo fundamenteel Indisch — niet weinig elementen, die op Westersche invloeden wijzen, zooals de gevonden beeldgroepen van Herakles met den Nemeischen leeuw en de zgn. Bakchische groep in tweevoud aangetroffen, doen zien; bij de eerste is de invloed het zwakst, bij de laatste is het Hellenistisch element duidelijk te zien; de hoeder van Bacchus, de zwaarlijvige dronken Silenus treedt hierop in de rol van een vorst der Yaksha's. Deze invloeden zijn via het reeds genoemde landschap Gandhára naar Mathurá gekomen en zooals het meer gaat, hoe verder reis die overgewaarde kunst moet afleggen, hoe meer ze verzwakt. Ook op andere wijze liet Gandhára zich gelden, zoo in enkele voorstellingen van de Buddha-legende.

Tal van Buddha-beelden zijn in Mathurá aangetroffen, waarvan een bepaalde categorie, weer Grieksche invloeden aangeven. Bij andere niet, zoo bij het onder de afbeeldingen te vinden zittende Buddha-beeld van den Katrá; het zonderlinge is, dat blijkens de inscriptie het beeld een Bodhisattwa (potentieele Buddha) voorstelt, hoewel rondom den nimbus het gebladerte van den Bodhi-boom duidelijk is te zien. Nog andere beelden, die onder den invloedssfeer der Graeco-Buddhistische kunst staan, zijn er gevonden zoo Maitreya, de a.s. Buddha, herkenbaar aan het Ambrosia-vaasje. Ook de siermotieven hebben duidelijk de invloeden dier kunst ondergaan, al staan daarnaast andere motieven, die zoo niet zuiver Indisch, dan toch in de oudere nationale kunst van Centraal-Indië voorkomen; verschillende afbeeldingen doen die zien.

Tenslotte eindigt de schrijver dit hoofdstuk met de vaststelling van de essentiele verschillen tusschen de kunst van Gandhára en die van Mathurá, al bestaat er eenige overeenkomst: een vermenging van inheemsche met uitheemsche elementen, doch bij Mathurá essentieel Indisch en voortgekomen uit de nationale beeldhouwkunst van Centraal-Indië; zij mist echter de naieve frischheid ervan, doch vertoont grootere vaardigheid in plastische afbeelding; de Westersche invloed is hier secundair, grootendeels geabsorbeerd door het toenemend proces van indianiseering.

De Mathurá-beelden zijn overal gevonden, vervaardigd uit geel-gevekte roode zandsteen, vallen zij dadelijk op en dan blijkt, dat zij in de Gangesvlakte elders aanwezig zijn. De invloed van Mathurá als centrum van kunst is gebleken en de Buddhistische

tische kunst heeft zich over het geheele Gangesgebied en nog ver daarbuiten, verspreid.

Van Voor-Indië naar de Indische tentoonstelling in 'n'y a qu'un pas. Zij die Buddhistische kunst naar Hindu-Javaanschen trant willen aanschouwen, kunnen te Scheveningen naast een stel mijmer-Buddha's (Dhyani en niet Phyani, gelijk in den catalogus staat, — Buddha) nog een Tara-beeld treffen, een vrouwelijke Bodhisattwa, de redster, een zijstuk van Avalokiteçara, de Bodhisattwa met de roode lotusbloem. Dan nog enkele afgietsels van reliëfs van den Barabudur.

Bergen op Zoom, Juni 1932.

JESSY BLOM.

¹⁾ Op de kaart bij Kerns geschiedenis van het Buddhisme in Indië aangegeven.

Van Week tot Week.

Van Maandag 11 tot Zondag 17 Juli.

In den Volksraad zijn de algemeene beschouwingen over de begroting van 1933 aangevangen.

Het lid van den R. v. I. de heer A. A. A. Djadidnigrat is wegens een acute ongesteldheid in het hospitaal opgenomen. Zijn toestand bleef gelukkig bevredigend.

Den Volksraad is bij ordonnantie voorgesteld het minimum van de uitrustingskosten voor uitgezonden burgerlijke ambtenaren van f 500 tot f 400 en het maximum van f 1200 tot f 1000 te verlagen, met terugwerkende kracht tot 1 April 1932.

De Volksraad heeft aangenomen de ontwerpordonnanties voor een vermogensbelasting, inzake den rechtstoestand der ambtenaren en nopens het georganiseerd overleg der ambtenaren.

Naar verluidt zal de regering den Volksraad in overweging geven voor den tabaksaccijns het banderolle-stelsel als heffingsvorm te aanvaarden. Het ligt in de bedoeling den accijns 16 November in werking te doen treden. Over deze aangelegenheid is thans ook met de zelfbesturen volledig overeenstemming verkregen.

De regering beraadt zich om de residenten-afdelingshoofden tevens te belasten met de functie van assistent-resident, waar zulks mogelijk is. In plaats van een assistent-resident komt dan een controleur.

Men verneemt dat de raad van departementshoofden afwijzend adviseerden over het voorstel der Salariscommissie inzake halveering van de promoties.

Het verluidt dat bij den dir. van onderwijs een volledige opgave moet worden ingediend van de gehuwde ambtenaresen-niet-kostwinsters, die nog als onderwijzeressen in dienst zijn. De directeur wil ook de ambtenaresen in vasten dienst zooveel mogelijk ontslaan.

De te Semarang, onder presidium van den G. G. te houden conferentie van de regenten van Midden-Java zal de volgende onderwerpen bespreken: 1e. de oeconomische toestand en in verband daarmee te treffen maatregelen in het belang van kolonisatie en emigratie, 2e. de algemeene inwendige politieke toestand, 3e. de regentschapsraad, 4e. de financiële toestand. De conferentie is uitgesteld tot October a.s., aangezien Z.Exc. in den loop van September eerst de zelfbestuurders van de Midden-Javaansche Vorstenlanden in audiëntie wil ontvangen.

Sinds 1 Januari 1931 is het aantal ambtenaren met circa 5000 ingekrompen, waarvan er 4279 den dienst met pensioen verlieten, terwijl 581 op wachtgeld werden gesteld.

Tot onderdirecteur van het departement van gouvernementbedrijven is benoemd de heer M. van Loon, secretaris van dat departement.

Gouverneur van Aken heeft ten overstaan van een groote volksvergadering te Oeëloële verklaard, dat de jongere broeder van Teukoe Sabi, genaamd Teukoe Abdullam, benoemd is tot oeleebalang Tjoet, onder voogdij van zijn zwager Teukoe Mohali. Teukoe Sabi verhuist naar Kota Radja.

Op Java toeft thans de Japansche geleerde Yamasaki, die in opdracht van zijn regering bij de landbouwkundige instituten de werkmethode bestudeert tot veredering van de tropische cultuurgewassen... teneinde Japan in staat te stellen ons weldra zoo effectief mogelijk overal de scherpste concurrentie aan te doen. Anderen ontvingen dit onderricht reeds.

Het lid van den Volksraad, de heer Ratulangi werd telegrafisch medegedeeld, dat in een te Menado

gehouden openbare vergadering, welke werd bijgewoond door vertegenwoordigers van den P. G. H. B., Pangkalsetia, Zendingleeraars en voor-aanstaanden uit de Minahassa, een motie werd aangenomen vóór een zelfstandige kerk. Slechts een Penolong (hulpleeraar) stemde tegen.

Er werd in de Alasvallei een poging ontdekt tot samenspanning. De plaatselijke militaire commandant heeft persoonlijk de leiders van het verzet gearresteerd, onder wie een landschapsoppasser. Nadere bijzonderheden, in verband met dit totaal onverwacht bericht, ontbreken nog.

Er zou groote kans bestaan dat er regeeringssteun gegeven zal worden aan de cementindustrie te Indaroeng bij Padang, zulks tegen de Japansche dumping. Daarentegen zou de Oeconomische Commissie besloten hebben afwijzend te adviseeren inzake de textielcontingenteering.

Men vraagt zich af of er verband bestaat tusschen dit afwijzend advies, dat de Nederlandsche textielnijverheid gevoelig raakt en de groeiende ontstemming in Indië, over de belemmeringen van den invoer van Indische stapelprodukten in Nederland, welke in de laatste Volksraadsdebatten weder tot uiting kwam?

De J.-C.-J.-lijn heeft in verband met den verkoop van schepen 29 stuurlieden en 13 machinisten ontslagen.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt onder datum 14 dezer mede, dat 24 % van het totale tapbare areaal niet in tap is, (periodieke tap niet inbegrepen). Per ultimo Januari, Februari, Maart en April bedroeg het percentage areaal, dat niet in tap was, resp. 10, 12, 13 en 18 procent; 383 ondernemingen hebben de tap geheel stopgezet per ultimo Mei.

Op de alg. verg. der Anglo-Oriental Mining Corp. heeft de pres.-com. een overzicht van de genomen restrictiemaatregelen gegeven, dat de algemeene gang van zaken alle betrokkenen de noodzakelijkheid van een goede organisatie en het wederzijdsch belang tusschen producent en consument heeft doen inzien. De internationale poolovereenkomst is nog juist op tijd tot stand gekomen om een geheele ineenstorting van de tinindustrie te verhinderen.

Op de alg. verg. der Anglo Dutch Plantations of Java verklaarde de pres. com. dat de mij. klaarblijkelijk in de merkwaardige positie verkeert, noch als een Nederlandsch noch als een Engelsche te worden aangemerkt.

Wat de inkomstenbelasting betreft, deze wordt door Engeland geheven, doch toen de vraag rees, of het meest-begunstigingsrecht voor thee ook de mij. ten goede zou komen, werd haar medegedeeld, dat zij een buitenlandsche mij. is, en het volle tarief van 4 % moest betalen, evenals alle andere Javaansche theeondernemingen.

Kwade tongen beweren, dat toen de Pres.-Com. zich over deze behandeling kwam beklagen, hij ten antwoord kreeg dat bij invoer van diezelfde thee van het eene Nederlandsche gebiedsdeel in het andere, zelfs 75 cts invoerrecht, of meer dan 3 X zooveel betaald moet worden!!

Zaterdagmiddag is na een plenaire zitting der Int. Suiker Conferentie het volgende communicé geredigeerd: de bijeenkomst van den int. suiker-raad is Zaterdag geëindigd, nadat de agenda volledig is afgewerkt. De besprekingen waren van zeer hartelijken aard. De raad heeft de speciale moeilijkheden, welke zich voor Java en Cuba voordoen, overwogen. Sommige voorstellen, waarbij rekening wordt gehouden met de Cubaansche moeilijkheden, werden gunstig ontvangen door de Cubaansche delegatie. Deze laatste zal rapport over deze kwestie uitbrengen aan de Cubaansche belanghebbenden. Thans is geen enkel voorstel meer hangende. De Cubaansche delegatie hoopt, na den toestand aan de Cubaansche belanghebbenden te hebben uiteengezet, aanneembare voorstellen te kunnen doen.

De terminologie gelijkt beangstigend veel op die van Genève na afloop van een „geslaagde“ conferentie.

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer merkten o.a. eenige leden op, dat de regering tot dusver nog niets heeft gedaan voor het instandhouden van een der voornaamste bronnen der welvaart in Indië, n.l. de suikerindustrie op Java, en zij waren van oordeel, dat de regering onverwijld de vraag dient te overwegen, wat tot steun dezer industrie zal kunnen worden gedaan. Gevraagd werd hoe de regering tegenover deze denkbeelden staat, waarbij opgemerkt werd, dat de regering hierbij in het oog dient te houden, dat reeds verscheidene fabrieken op Java zijn gesloten en dat andere den aanplant beperken. Hoe meer men hiertoe overgaat, hoe moeilijker het zal zijn de cultuur weder tot leven te brengen.

De Dempo is 12 dezer uit Priok vertrokken. Haar zij een goede reis toegewenscht.

Kleeding Meubelen Tapijten enz.
In 12 MAANDEN zeer discrete behandeling
DE **CENTRALE WAREN MAGAZIJNEN**
N.Z. VOORBURGWAL 312 - AMSTERDAM
Roos & VAN DER KOLK
GED. BURGWAL 45 DEN HAAG

5029

Leden van „Oost en West“

Het aangewezen adres voor Uw

MEUBILEERINGEN

IS **H. MEULDIJK**

Den Haag, Apeldoornschelaan 24—34

Telefoon 391872

5330

Alles prima eigen stoffeerwerk
— met 'garantie' —

Steeds de grootste sortering voorradig

INSTITUUT HOMMES
BYZ. HOOGERE BURGERSCHOOL A.5, c.
HOOG ZAND
TWEE GERENOMMEERDE INTERNATEN.
PRIMA INDISCHE REFERENTIES.

5350

Een bergingsmaatschappij is in de Tafelbaai bezig met een wrak, vermoedelijk van de „Haarlem“, het eerste schip van de O.-I. C., dat in 1648 aldaar is gestrand. De mij. is reeds drie maanden aan het werk. Nu zijn de eerste voorwerpen gevonden. Het vermoeden bestaat, dat een kleine hoeveelheid zilver en Chineesch aardewerk geborgen zal kunnen worden.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Weven en Ikatten.

Zooals wij verleden week hier vermeldden, bevat de tweede helft van den onlangs verschenen *Gids X* voor het Volkenkundig Museum van het „Koloniaal Instituut“ te Amsterdam een doorwerkte beschrijving van den heer B. M. Goslings, betreffende het weven en ikatten der inboorlingen van den Indischen archipel, aan de hand van de verschillende weefgetouwen en de uitgebruide pracht-collectie van *ikat*-weefsels, welke in den tweeden en derden omgang van dit museum zijn tentoongesteld.

Schrijver begint met op te merken:

„Elke bezoeker zal zich onmiddellijk getroffen voelen door de pracht der in de uitstalkasten opgehangen weefsels met hun fraaie patronen in meestal gloedvolle en steeds met elkaar harmonieerende kleuren.

„Waarvan velen zich echter geen rekenschap zullen geven, is, dat al die doeken, hetzij ze door Dajaksche vrouwen en meisjes in Borneo, hetzij door Toradja'sche in Midden-Celebes, dan wel door bewoonsters van de Kleine Soenda-eilanden of van de Zuidwester- en Zuidooster-eilanden zijn vervaardigd, alle zijn geweven op een der primitiefste getouwen ter wereld van een soort, als in het midden der zaal onder een vitrine is tentoongesteld.

Verreweg de meeste dier doeken zijn, zooals men het noemt, geikat (van het Maleische: *ikat*, stam van een werkwoord, dat binden beteekent) volgens een aan het eigenlijke weven voorafgaand *procéacé*, waarbij men de draden hetzij van de schering, hetzij van den inslag of van beide op een bijzondere wijze ombindt en verft, zoodat na afloop van de verschillende vernichtingen daarbij het patroon, dat men in

**VOORLICHTING en BIJSTAND in ALLE
FISCALE AANGELEGENHEDEN**

J. A. MONOD DE FROIDEVILLE
BELASTINGADVISEUR 5615
Wijnstraat 91. Tel. 54780. Rotterdam

Van 7-9 u. namiddag te **CONSULTEEREN**
te **'S-GRAVENHAGE**, Juliana van
Stolberglaan 125 — Telefoon 770471 —

het doek wenscht aan te brengen, zich in al zijn kleuren reeds op het geheel dier draden voordoet."

Bij alle weefsels tegen de wanden der kasten uitgehangen — jammer genoeg, zijn ze gedeeltelijk met andere voorwerpen bedekt, zoodat ze niet in hun volle schoonheid bewonderd kunnen worden — is de ikatversieringsmethode op de schering toegepast. Aan het ikat-raam, waarover de weefgarens gespannen zijn, op bepaalde plaatsen, waar zij door verving moeten bespaard blijven met bladrepren vast omwikkeld, kan men zien, „welk een vaardigheid en kunstbegaafdheid", gelijk schrijver het uitdrukt, er voor dit handwerk vereischt wordt.

Eerst na grondige studie en jarenlang belangstellend hanteeren der stukken, is 't ons, westerlingen, gegeven er eenig begrip van te krijgen, daar niet alleen ieder eiland, maar zelfs ieder weefcentrum een eigen manier van werken en ook een apart soort van patronen heeft, zoodat een kenner dadelijk kan zien uit welke streek een weefsel afkomstig is.

Om maar één voorbeeld te noemen, wijst schrijver dan ook op de dadelijk herkenbare doeken van Oost-Soemba (niet te verwarren met die van het eiland Soembawa, waar een geheel ander soort weefsel vervaardigd wordt) in breede dwarsbanen van fraai gestyleerde mensch- of dier-figuren, veelal met geometrische versieringen in het middenstuk, alles uitgespaard op een steenrooden of indigo-blauwen achtergrond.

De heer Goslings maakt daarbij de opmerking:

„Doch ook de doeken uit andere weefgebieden bezitten hun geheel eigen cachet. Bij alle gelijkheid van soort vertoonen die patronen echter ook weer een groote mate van verscheidenheid, hetgeen zoo de ikatweefsels, waarna ze voorkomen, stempelt tot voortbrengselen van een ware volkskunst."

„Op één soort van doeken dient echter de bijzondere aandacht gevestigd te worden, daar de wijze, waarop ze geikat zijn, zich onderscheidt van die, overal elders in den Archipel tot uitvoering gebracht. Het geldt hier n.l. de groote, in de kasten 9 en 15 opgehangen, goed dicht geweven ikatdoeken der Toradja's uit de Galoempangstreek, in het Westen van Midden-Celebes, met hun frisch ontworpen patronen. De ornamenten zijn daarbij gevormd van breede, rechte en hoekige strepen, bijna geheel zuiver gelijnd, alsof ze langs een linaal zijn getrokken, en zonder eenige vervloeiing van kleuren langs de kanten, zooals dit anders een der kenmerken vormt van een geikat patroon, een verschijnsel, dat zich vooral sterk voordoet bij de doeken van de Kleine Soenda-eilanden en met recht geroemd wordt als daaraan juist zoo groote bekoring te verlenen."

Schrijver verdeelt de weefgetouwen naar mate hunner ingewikkeldheid in verschillende soorten, welke uitvoerig uitgelegd worden.

Het eenvoudigste ikat-weefgetouw in die zaal van het museum opgesteld, is dat waarbij een meisje uit West Ceram is weergegeven vóór een weefsel.

Op zulke primitieve getouwen worden meest smalle, niet al te lange stukken geweven. Om grotere breedte te krijgen worden twee of drie stukken aan elkander genaaid. Bij uitzondering treft men echter ook zeer lange en breede weefsels aan.

Schrijver wijst o.a. op de Toradja-weefsels uit de Masamba-streek:

„Een bij uitstek fraai ikatpatroon meet met de franjes erbij zelfs 4,70 M. aan één stuk en vormt zoo een schitterend voorbeeld van wat geduld, volharding en toewijding, gepaard aan een hoogen kunstzin, vermogen. Dat men aan zoo'n werkstuk het bezit van magische krachten toeschrijft, is wel niet te verwonderen en deze Masambadoeken dienden vroeger dan ook voor een ritueel doeleinde."

In het tweede hoofdstuk worden de weefgetouwen en weefsels van den derden omvang in het museum behandeld, achtereenvolgens die van Atjeh, de Gajolanden, de Sangihe-eilanden, van Sarmi, een kampong in de Sobéestreek op de Noordkust van Ned. N. Guinee, waarbij een scheringtoestel is afgebeeld, een getouw van Fordata, een der Zuid-Ooster eilandjes, een uit het district Redjang (Benkoelen), ook van Palembang, waarop de prachtige, zijden geikatte en

tevens met goud- en zilverdraad gebrocheerde slendangs *tjindé's* geweven worden (schrijver merkt hierop, dat de bijzonder fraaie ikat-versiering op den inslag aangebracht, te Muntok wordt geikat, om daarna in Palembang te worden voltooid), verder nog een getouw Kodi (West-Soemba) met afbeelding van opgezet weefsel, waarvan het patroon een geheel ander is, dan dat van Oost-Soemba, n.l. een rechthoekig middenveld van in elkaar overgaande, groote, staande ruiten elk opgevuld met een open ruit — of met een z.g. *Mamoeli*-figuur, d.i. die van een daar inheemsch oorsieraad van bijzonderen vorm en met weer anders geornamenteerde lengte- en breedte-randgedeelten. Het geheel is alleen geikat in wit op vrij licht indigo-blauw, soms met bruin in verschillende nuances.

Wij kunnen nog hierbij vermelden, dat deze breede doeken van zwaar katoen, daar tegen den regel in, dat weven vrouwenhandwerk is, door mannen worden gemaakt. Wij vernamen deze bijzonderheid van een ooggetuige, den tegenwoordigen commandant der Koloniale Reserve te Nijmegen, die jarenlang op Soemba bevelhebber is geweest en er zich ook interesseerde voor de Volkskunst.

Tenslotte bevat het boekje nog een duidelijke afbeelding van een mooie *Rotti-kain*, een dergelijk prachtweefsel (de zijden *tjindé's* in katoen nabootsend) als de lezers van „Het Koloniaal Weekblad" zich nog wel zullen herinneren uit de *Radja*-(vorstelijke) collectie van den Soembaneeschen heer Frans, welke in de vergaderzaal der Ver. Oost- en West, L. Voorhout 6, zijn tentoongesteld en zoozeer de algemeene bewondering opwekten.

Ook de weefgetouwen en weefsels van Gorontalo en Donggala worden in dezen *Gids* beschreven. Wij raden allen, die achter de geheimen der schoone ikat-kunst willen komen, de lezing er van ten zeerste aan.

Het zal den belangstellenden hierin zeker ook verrassen te vernemen, dat in de Toonkamers van Boean thans zijn tentoongesteld een drietal zijden ikatweefsels uit de onderafdeeling Pegattan, ontvangen uit Kata Baroe, de hoofdplaats van Paloe Laeet, Z.O. Borneo, door bemiddeling van mevr. A. Bouman-Houtman, echtgenoot van den assistent-resident aldaar, die er bij vermeld, dat deze vervaardigd zijn door een stom meisje, *Andi Sikoewas*, de kleindochter van den laatsten vorst van Pegattan en haar moeder Nonja Andi Atjoeng, naar oude inslag ikatpatronen welke merkwaardiger wijze, naar zij schrijft, eenigszins doen denken aan de motieven op het bamboe-snijwerk van Semitau, hoewel deze Boegineesche vorstenfamilie ongeveer 5 eeuwen geleden uit Celebes naar Pegattan moet zijn overgestoken.

Mevrouw Bouman, die zich bijzonder interesseert voor de volkskunst en het handwerk van de inboorlingen zelve ook leert beoefenen, vindt het „een flink volk met initiatief en fut".

Onder den ikat-arbeid vertelt *Njonja Andi* haar legenden uit den tijd van *Banta Goeroe*, welke zij dan ook noteert.

Zij heeft er een prachtige kleurstof aangetroffen n.l.: schitterend, glanzend zwart, wasch- en lichtecht, getrokken uit een afkooksel van bladeren eener daar groeiende moerasplant: *lana-lana*, die het in diepte van tint wint van het indigo-zwart, terwijl de bewerking vrij eenvoudig is. De hel-roode *Kesoemba*-kleur bevond mevrouw Bouman echter alles behalve licht- en wasch-echt. Daarom heeft zij zich in verbinding gesteld met het gouvernementslaboratorium te Bandoeng voor Naphtol-kleurstof, met goed resultaat.

De indruk, die deze doeken maken, is wel mooi, maar wat somber, door den zwarten achtergrond, hetgeen echter misschien juist de toepassing er van in een Europeesche omgeving te stude kan komen.

Men kome in elk geval eens zien in Heulstraat 19, Den Haag, waar men dan tevens uit kan rusten onder het genot van een lekkere rijsttafelmunch of van thee met *Kwee-Kwee*.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De rede van den Landvoogd.

Bij de opening van den Volksraad op 15 Juni memorieerde de Landvoogd in zijn rede (*Deli Crt.* 18/6) dat het slechts negen maanden geleden is dat hij zijn ambt aanvaardde, z. i. een korte spanne tijds, maar een periode vol van gebeuren van klemmende beteekenis en groote moeilijkheid. Hoe ernstig deze crisis is werd slechts door enkelen voorzien. De duidelijke taal, gesproken door den *val van het pond Sterling*, was niet mis te verstaan. Wat wij van Nederland hooren wijst op een noodtoestand in handel, industrie, land- en tuinbouw. Wij kunnen voorshands den *steun van het Moederland* bij financiering der geldbehoeften niet missen. Ook in Indië is nog geen verbetering ingetreden, hetgeen zeer pijnlijk gevoeld wordt bij de beschouwing der Inheemsche en Europeesche *importbedrijven*. De ingevoerde restrictie staat er niet voor in, dat de *artikelprijzen* winstgevend worden; afzetgebieden

Iederen Woensdag Luchtmail naar Ned.-Indië!

gaan verloren en aan een moordende concurrentie, o.m. door de muni-dépreciatie, moet het hoofd worden geboden. Vandaar dat men allerwege *inperking der werkzaamheden*, afdanking van personeel en sluiting van ondernemingen ziet. De invloed in de Inlandsche maatschappij is begrijpelijk, n.l.: gebrek aan werk, loonsverlaging en geldschaarste. De goede oogsten doen de voedselvoorziening voorshands geen gevaar loopen, doch de marktwaarde van alle producten verzwakte de economische kracht der bevolking. Bijzonder valt de aandacht op de *werkloosheid onder alle groepen der bevolking*. De Regeering is natuurlijk volledig bereid al het noodige en mogelijke te doen, doch het particulier initiatief en onderling hulpbetoon verdienen verre de voorkeur boven ambtelijke bemoeienis. De richting naar *een lager salarispeil* is eerste eisch. De Landvoogd spreekt zijn oprechte sympathie en medegevoel voor de slachtoffers uit. De afvloeiing bedroeg in 1931 en 1932 bij personeel beneden een bezoldiging van f 800 p. m. 7½ % en bij personeel boven dit salaris 11 %. Vroeg of laat moest het stelsel van *ongebredelde onderwijsvoorziening* worden opgegeven. De voorgenomen vereenvoudiging in de *strafrechtspleging* van Europeanen opent de mogelijkheid van unificatie der strafrechtspleging voor alle bevolkingsgroepen. Slechts de noodzaak om het uitgavenbudget terug te dringen is de grondslag der voorgenomen *reorganisatie van het Leger*. Een vast plan voor verdere maatregelen kon de Landvoogd niet geven. Spreker was dankbaar voor hetgeen werd verkregen. De Regeering meende de verwachting te mogen uitspreken dat zij *den toestand zal kunnen blijven beheerschen*. De oprichting van de *hulpredietbank* gaat uit van de gedachte dat levensvatbare bedrijven in stand behooren te worden gehouden. Plannen om meer dan tot dusver geschiedde, *in Indië zelf goederen voort te brengen*, welke hier worden gebruikt, hebben steeds de bijzondere aandacht. De weefnijverheid heeft de groote belangstelling en bovendien zullen aan den Volksraad plannen worden voorgelegd voor de systematische bevordering der Inheemsche welvaart.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (15/6 „De Landvoogd spreekt"), het *Bat. Nwsbl.* (14/6 „Ontslag van landstude-naren") en *De Sum. Post* (11/6 „Tucht"; 16/6 „De rede van den Landvoogd").

In bitteren nood.

Door de B. P. M. zijn in Holland een 24-tal personen in dienst genomen om in Indië opgeleid te worden als verkooper. Ook in Indië heeft de B. P. M. uitgezien naar geschikte menschen, om voor het bedrijf te worden opgeleid. De keuze was hier niet zoo ruim, nochtans zijn de laatste maanden ook hier een vijftal personen aangenomen.

In het *Soer. Hbl.* (8/6, 2de bl. „In bitteren nood") zegt Z. reden te hebben, de loyale houding der B. P. M. en van haren vertegenwoordiger inzake personeele aangelegenheden te loven, doch hij betreurt het dat thans een belangrijk aantal employé's in Holland is aangenomen. Bij de arbeidsbeurzen op Java zijn in dezen tijd uitstekende krachten op allerlei gebied ingeschreven. Houders van diploma's Handelshoogeschool, Middelbare Handelsschool, H. B. S., Gymnasium, talrijke employé's en verkoopers uit den handel, op elk gebied is iets te krijgen. En al ware het, dat Holland betere keuze bood, dan zal men toch hebben te overwegen dat de recruteering van arbeidskrachten in Holland zeker risico met zich brengt: van aanpassing aan het leven in Indië, en aan het klimaat. Z. respecteert het recht van iederen werkgever, vrij te blijven in de keuze zijner krachten. Niettemin vindt hij het zeer jammer dat de B. P. M. in dezen tijd van bitteren nood en nu duizenden in Indië broodeloos zijn, personeel in Holland heeft aangenomen.

De „*Ind. Crt.*" (*Java-Bode*, 10/6 „Versch bloed") vernam van de B. P. M., dat voor de thans uit Nederland komende geëmployeerden op den voorgrond gesteld moet worden, dat deze alvorens voor het bedrijf van de B. P. M. bruikbaar te zijn, toch zeker een leertijd van eenige jaren moeten doormaken. Juist in deze eerste jaren bestaat er nog geen behoefte aan jongelui, die daadwerkelijk de markt opgaan. Wat de Europeanen betreft, die hier in Indië thans nog buiten betrekking zijn: ook zij kunnen voor een betrekking bij de B. P. M. in aanmerking komen, doch voor dit lichaam bestaat thans nog niet de noodzakelijkheid hen in dienst te nemen, daar de omstandigheden één dergelijke indienstneming nog niet wettigen.

In dit verband leze men ook de *Deli Crt.* (16/6 „Versch bloed").

Beheerszorg.

Het blijkt *De Loc.* (8/6, blz. 15 en 25, 13/6, blz. 3, 15 en 27 „Beheerszorg") meer en meer, dat de aandacht van Regeering, Volksvertegenwoordiging en publiek vele jaren te eenzijdig gericht werd op wat men samenvat als „*beleid*", en te weinig aandacht werd geschonken

aan wat men aanduidt als „beheer”. Al deze vragen: hoe de landsgelden werden besteed, hoe administratie en controle werkten, en of voor de uitgegeven miljoenen verkregen werd wat men ervoor mocht verlangen, en of hetzelfde niet met minder miljoenen verkregen kon worden, en of, tenslotte, door verouderde voorschriften, omslachtige administratie, overbodig werk en onvoldoende toezicht niet vele miljoenen nutteloos verloren gaan, al deze vragen zijn ongenoegzaam beschouwd. Een der nuttigste instellingen, welke in Indië telkens opnieuw de aandacht hierop gevestigd houdt, is de *Algemeene Rekenkamer*. Nu de werkwijze dezer instelling, mede door de wijzigingen van de Ind. Comptabiliteitswet en van de Ind. Bedrijvenwet, nog is verbeterd, terwijl het anderzijds zoo dringend noodig is op de besteding der landsgelden nauwlettend toe te zien, mag zeker *volstrekte medewerking* van alle Departementen worden gevorderd. Het Verslag-1931 der Algemeene Rekenkamer vermeldt een reeks van feiten. De Rekenkamer kreeg in 1931 kennis van 691 gevallen, waarin het Gouvernement door onregelmatigheden op geldelijk en materieel gebied werd benadeeld. In 515 van die gevallen gebeurde dat door fraude. Daarvan vielen er 247 onder Financiën, 62 onder B. B., 67 onder G. B., 46 onder Justitie, de rest onder andere Departementen. De fraudes ten nadeele van gemeenten, zelfbesturen, regentschapsraden, enz. zijn hierin niet begrepen. Het totale bedrag, waarvoor het Gouvernement door „onregelmatigheden” in 1931 werd benadeeld, bedroeg f 530.689,—. Noch de personeelskeuze, noch de controle kunnen ooit zoo scherp gemaakt worden, dat men alle fraudes voorkomt; zij zullen bestaan, zoolang menschen menschen zijn. Of het echter onvermijdelijk is, dat jaarlijks een zoo ontzaglijk bedrag verloren gaat en of het onvermijdelijk is dat zelfs in een jaar als 1931 nog aan 582 menschen de greep in de kas gelukt, moet worden betwijfeld. Het administratieve mechanisme is, ook nu, nog bij lange na niet doelmatig genoeg, en de controle moet, ook nu, zeer zeker nog scherper worden.

De *Java-Bode* (8/6 „Leerzaam jaarverslag”) en het *Soer. Hbl.* (8 en 11/6, 2de bl. „Gelden der gemeenschap”, Z.; 7/6, 2de bl. „Verspilling”) bespreken eveneens het Jaarverslag der Alg. Rekenkamer.

Anti-Gezagspropaganda.

De mededeelingen van resident Van Aken (thans Gouverneur van Atjeh) tijdens de bestuursoverdracht te Menado, over eene zeer ongewenschte religieuze gisting met *anti-Gezags-tendenzen in Toli-Toli*, en over eene weinig vertrouwen wekkende Islamietische propaganda in het noordelijk deel van het *Toradjagebied* en den *Banggai-archipel*, gaf Z. (*Soer. Hbl.* 6 en 9/6, 2de bl.) aanleiding tot het inwinnen van informatie bij het Bestuur te *Makassar* en ook te *Menado*. Voor zoover sprake is van penetratie van den Islam in het tot het Gouvernement Celebes behorende *Toradjagebied*, moet worden opgemerkt dat deze godsdienst op vreedzame wijze wordt gebracht door Boegineesche handelaren uit Zuid-Celebes via Enrekang, Palopo, Malili en Polewali. Buiten de groote pasarcentra zijn geen Islam-invloeden bespeurbaar. De reisregeling is nergens in het Gouvernement Celebes meer van toepassing. Z. constateert dat de verbreiding van den Islam hier plaats vindt zonder eenig ongewenscht of gevaarlijk bijverschijnsel; van anti-Gezagsstemming is daar althans geen sprake. Dit ligt voor de hand omdat de Islamiseering daar geschiedt door Boegineesche handelaren, terwijl zij in het noordelijk, onder Menado ressorteerend deel, geschiedt door Javanen, of vanuit Java. Op zichzelf richt de Islam zich niet tegen ons Gezag; men moet aannemen, dat zij die de ongewenscht geachte propaganda voeren, politieke bijoogmerken hebben. Te *Menado* vernam Z. dat de politieke en anti-gezagsactie in *Toli-Toli* en *Bwool* in 1931 gevoerd werden door *Hankiho*, geboren in Bolaang Mongondow, en president der P. S. I. I. te *Toli-Toli*. Deze heeft geregeld alle congressen der P. S. I. I. op Java bezocht en is te beschouwen als een gevaarlijk element. Reeds in 1913 werd *Hankiho* verbannen; hij mocht echter in 1921 weer naar deze streken terugkeren. Kort na zijn terugkeer was hij de geestelijke leider van een complot in *Bwool*, gericht tegen den Zelfbestuurder; het onderzoek leverde geen termen op om tot eene veroordeeling van *Hankiho* te komen. In het begin van 1932 werd hij veroordeeld tot vijftien maanden gevangenis wegens smaad. In Mei j.l. volgde eene veroordeeling tot vier jaren gevangenis wegens openlijke anti-Gezagsactie, welke, in verband met den fanatieken aard eener vrij domme bevolking, gevaarlijk was te noemen. Naar aanleiding der door *Hankiho* gevoerde actie waren nu en dan militaire patrouilles tot machtsvertoon noodzakelijk. In April j.l. bezocht de „Zeven Provinciën” *Toli-Toli* en maakte eene groote landingsdivisie een militairen marsch tot Kg. Kalangkang. De vorige week werden *Toli-Toli* en *Bwool* bezocht door *Sangadji*, voorzitter van het hoofdbestuur der P. S. I. I. op Java, die in Noord- en Midden-Celebes verschillende vergaderingen leidde. Te *Toli-Toli* hield *Sangadji* een bijeenkomst, waarin hij de actie van *Hankiho* en de plaatselijke leiders der afdelingen van de P. S. I. I. streng afkeurde. Het Bestuur te Menado zond eenigen tijd geleden het Hoofd der Politieke Recherche naar dit gebied; na een v. r. blijf van een maand aldaar keerde deze ambtenaar den 4den Juni te Menado terug. Hij kon rapporteren dat

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOI”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H. B. S. enz.
4 jaar U. L. O. Opleiding Diploma A. en B.

De Directrice: Y. O. M. BRANDENBURG,
Leerares Paedagogiek M. O. A. en B.

5546

de politieke rust was hersteld, en dat het bezoek van *Sangadji* niet schadelijk had gewerkt. Z. is van oordeel dat het Bestuur te Menado zeer actief is geweest en krachtige maatregelen heeft genomen.

Z. beziet van deze zaak ook de *algemeene zijde*. In 1919 bevond zich in *Toli-Toli* de Menadonees *Maros*, die vroeger leider was geweest van de S. I. op het eiland *Naing* (*Menado*), doch zich daar onmogelijk had gemaakt door annexatie van kasgelden. Hij trok daarop naar *Saloempaga* (de kampong waar later controleur *De Kat Angelino* werd vermoord) en werd ook daar leider van de S. I. Bij het onderzoek na dien moord bleek o.m. dat door de S. I. te *Saloempaga* geld was ingezameld om allerlei zaken te Soerabaja voor te brengen, terwijl was besloten een rekest aan *Abdoel Moeis* te zenden aan wien men hulp zou vragen tegen verschillende bestuursmaatregelen. Bij de berechting der moordzaak kreeg *Maros* 18 j. gevangenis. Herhaaldelijk is derhalve in *Toli-Toli* en *Bwool* ernstige onrust gezaaid door personen van elders, onder een domme en fanatieke bevolking. Z. betwijfelt of het wel juist was de *reisregeling*, welke de gelegenheid bood ongewenschte bezoekers te weren, voor *Toli-Toli* en *Bwool* in te trekken. Bijzondere toestanden eischen bijzondere maatregelen.

De *Loc.* schrijft over „De Inlandsche wereld” (2/6, blz. 11).

„Rubber forestry”.

In de „Java-Bode” van 20 Jan. j.l. werd de aandacht gevraagd voor de merkwaardige proeven, welke al sedert vele jaren werden genomen door den Britschen planter *F. Birkemose* op zijn onderneming aan den *Overwal*, genaamd „*Shanghai Pahang Estate*”. Dit was de aanleiding voor eenige lezingen, gehouden door *dr. Whitford*, die een geestdriftig voorstander is van de „rubber forestry” van *Birkemose*. Het gaat hier — meent de *Java-Bode* (11/6 „Interessante rubberproeven”, F.) — om een hoogst belangrijke materie, waaraan thans ook in „*De Bergcultures*” een beschouwing gewijd is van de hand van *dr. J. C. s. Jacob*, den geleerde van het *Besoekisch Proefstation* te *Djember*. Op de onderneming *Moemboel* in *Z. Djember* werd in 1925 een proef opgezet, waarbij ten slotte een zeer kunstmatige boschcultuur ontstond, vrijwel alléén met leguminosen. De resultaten waren zeer gunstig en in vele opzichten verrassend; de beschrijving der methode kan voor vele jonge rubbertuinen op Java en Sumatra van het grootste belang zijn. Bedoelde aanplant (*Moemboel*) had ernstig geleden van de droogte en men besloot de aanwezige koffie te rooien; de rubber bleef staan, waartusschen lamtoro. Vrijwel alle *Hevea*'s leden aan „die-back”; de groei was zeer achterlijk. Men plantte nu verder andere groenbemesters bij, n.l. *Centrosema*, *Calopogonium* en *Crotalaria*. Na den eersten tijd nog gewied te hebben, werd de aanplant verder geheel aan zijn lot overgelaten en niet meer onderhouden! Reeds 3½ jaar later bleek het meerendeel der boomen tapbaar te zijn; toch waren de tuinen toen veranderd in een volslagen wildernis. Alang-alang en dergelijke gevaarlijke onkruiden werden nergens gezien; de *Centrosema* had de *Calopogonium* en de *Crotalaria* volkomen verdrongen, alleen de oude lamtoro had stand gehouden. De „die-back” was praktisch verdwenen, terwijl de rubberboomen er prachtig bijstonden. Na drie jaren tappen bleken de producties even goed als die van den even ouden aanplant, die op goede gronden geplant was en geregeld onderhouden was (met de noodige kosten!). De gemiddelde opbrengst per bouw en per tapping is 9.3 £ voor de boschcultuur en 8.0 £ voor den normalen aanplant! Zeer opvallend was de geweldige bastdikte in de boschcultuur. Een 50-tal boomen gaven gemiddeld een bastdikte van 8.9 m.M., hetgeen voor een „achterlijken” aanplant op steenachtigen en zandigen bodem zeer hoog te noemen is. De even oude, normale aanplant had dan ook gemiddeld een bastdikte van 8.8 m.M. Ook het *bastherstel* is zeer goed. De elders veel voorkomende *streepjeskanter*, welke bestrijding heel wat geld en tijd kost, kwam bijna niet meer voor. De kunstmatige boschcultuur kan waarschijnlijk nog heel wat jonge aanplanten zonder veel kosten door de komende, moeilijke tijden heen helpen. Uit de publicatie van *dr. s. Jacob* kunnen de planters veel leering en voordeel trekken.

Landbouwzaken vinden wij behandeld in de *Deli Crt.* (3/6 „De rentabiliteit van het klein-landbouwbedrijf”), *De Loc.* (8/6, blz. 3 „Intermezzo”, over rubber), het *Bat. Nwsbl.* (9/6 „Rubber”; 14/6 „Regeering en cultures”; 11/6 „Proefstationswerk en bezuiniging”), de *Java-Bode* (8/6 „Drossen van rubberappers”; „Een voorbeeld”, betr. thee; 14/6 „Koloniseeren”), het *Soer. Hbl.* (6 en 7/6, 4de bl. „Kolonisatie N.-Guinea”) en *De Sum. Post* (11/6 „Een tuindorp”, *Hotel Panorama* te *Brastagi* voor werklozen).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

De zetel van den madjelis pertimbangan (het dagelijksch bestuur) der federatie P.P.P.K.I. is van Soerabaja naar Batavia verplaatst, terwijl in verband daarmee *dr. Soetomo* te Soerabaja als voorzitter is afgetreden en vervangen door den heer *Thamrin* te Batavia. Deze verplaatsing naar „*Djakarta*” (zoo wordt Batavia door de nationalist thans genoemd — Red.) geeft de *Sedio Tomo* van 4 Mei aanleiding om het federatief karakter van het lichaam nader te schetsen. Schrijver brengt de moeilijke taak van den voorzitter van het verbond naar voren en raadt aan om rekening te houden met de stem van de minderheid. De Br-Indische beweging heeft de bewijzen geleverd hoeveel moeilijkheden de minderheden hebben kunnen bezorgen. Schr. hoopt dat de verwisseling van bestuur zal leiden tot versteviging van het streven naar een onafhankelijk Indonesië en tot het hechter maken van den band tusschen de partijen. De nieuwe zetel moge herinneren aan het feit dat daar *Jan Pieterszoon Coen* heeft geleefd, die zooveel verdiensten heeft gehad ten aanzien van het Nederlandsche nationalisme.

De *Bintang Timoer* stelde de vraag: „Wat is *Thamrin* en wat doet hij eigenlijk?” in verband met zijn benoeming tot voorzitter der P.P.P.K.I. *Sipatahoenan* van 7 Mei vindt deze vraag ongepast. Maar misschien wil het *Bataviasche* blad daarmee den wensch uitdrukken, dat de heer *Thamrin* meer feitelijken arbeid zal verrichten. Ook dit acht de *Sipatahoenan* niet gerechtvaardigd: een volksleider kan ook door abstracten arbeid, zooals het opwekken van de massa tot bewustheid, goede diensten bewijzen, waarbij wordt verwezen naar *Marx* en anderen.

De *Sinar Deli* van 4 Mei meent dat de nieuwe samenstelling van het dagelijksch bestuur ook een nieuwe geest in de P.P.P.K.I. zal brengen. De leiding is thans van twee non-coöperatoren overgegaan op twee overtuigde coöperatoren, hetgeen zeker een grooten invloed zal uitoefenen op den verderen verloop van de politieke gebeurtenissen. Wellicht zullen de niet-samenwerkers met de Regeering de gestes van het nieuwe bestuur met wantrouwen afwachten. Groote verwachtingen biedt echter het feit, dat aan *ir. Soekarno* is opgedragen een ontwerp voor de reorganisatie van de P.P.P.K.I. samen te stellen. Aldus stelt men den ex-P.N.I.-leider in de gelegenheid zijn ideeën over het tot stand brengen van een hechte eenheid in de practijk toe te passen.

Sacroen betuigt in de *Siang Po* van 2 Mei volle instemming met de nieuwe samenstelling van het dagelijksch bestuur en brengt in herinnering meer dan eens de wenschelijkheid te hebben bepleit om de leiding van de federatie niet aan *Gouvts.* ambtenaren maar aan daarvoor meer geëigende particulieren op te dragen: het leiden van de P.P.P.K.I. eischt den vollen persoon. Schrijver vermoedt dat op de conferentie aan *ir. Soekarno* het voorzitterschap is aangeboden, maar dat deze om bepaalde redenen het aanbod heeft afgeslagen. De keuze kon toen op geen anderen meer vallen dan op den heer *Thamrin*. De heer *Oto Iskandar* is, naar schr. verder meent, als secretaris van de federatie de rechte man op de rechte plaats. Den heer *Thamrin* wordt in zijn nieuwe en zware functie succes toegewenscht.

De *Bintang Timoer* prijst het beleid en het scherp inzicht van *dr. Soetomo* t.a.v. de heeren *Thamrin* en *Soekarno*, in het bijzonder van laatstgenoemde; hij was het immers die een dringend schrijven richtte tot den heer *Soekarno*, om de conferentie bij te wonen. Als gewoonlijk heeft ook nu de heer *Soetomo* geen half werk verricht en het kan niet meer worden ontkend, dat de methode-*Soetomo* goed is. De volksbeweging kent geen medelijden en mag dat ook niet kennen, men moet de harde werkelijkheid van nabij leeren kennen, al is die bitter. Dat weet *dr. Soetomo* blijkbaar. Omdat de heeren *Thamrin* en *Soekarno* grooten ijver en werkkraft in den politieken arbeid bezitten en vertrouwd kan worden, dat zij er de noodige bekwaamheid voor hebben, hoopt ook de red. dat hun arbeid succes zal hebben, zoodat er een gebouw *Indonesia Raja* zal kunnen verrijzen dat, naar de red. ten volle hoopt, niet op zand zal zijn gebouwd!

ZUM OTTO, Jagerstraat 8, Den Haag bij Hotel des Indes

trinkt man ein gutes Glas Mainzer Bier, Mainzer Doppenrad f 0.20 pro Glas. Vorzügliche Küche, guter Stammtisch, frissches gemütliches Lokal. Gut renommiertes Haus. — Zimmer mit Frühstück f 2.50. Empfehlend; G. VAN ROOYEN.

Mustika van 3 Mei betoogt dat de P.P.P.K.I. als eenheidslichaam heeft afgedaan en de non-coöperatieve verenigingen er niet van willen weten. Daarom is het beter er een federatie van coöpererende verenigingen van te maken. De *Sinar Deli* evenwel van 2 Mei had juist betoogd, dat in een overheerscht gebied een zuivere non-coöperatiepolitiek niet te volgen is, omdat de lieden niet zonder de overheid kunnen. Wanneer bij hen diefstal is gepleegd bijvoorbeeld, zullen zij de politie in den arm moeten nemen, enz.

Onderwijs.

Nog steeds gaan er in de bladen stemmen en verontwaardigde protesten op tegen de bezuinigingsmaatregelen op onderwijsgebied. Vooral het voornemen tot opheffen van eenige cursussen en scholen en de recente circulaire van den Directeur van Onderwijs betreffende de toelating tot de Mulo's worden in nagenoeg alle bladen heftig bestreden, gevolgd door een opwekking tot het oprichten van eigen nationale scholen. Een tweetal bladen zoekt de oplossing van het vraagstuk in het sturen van de Indonesische kinderen naar Japan, een overigens bij vroegere gelegenheden reeds door anderen in de bladen bepleit idee.

De *Bintang Timoer* wijdt er in een artikelenreeks (nrs. van 6, 7 en 9 Mei) een uitvoerige beschouwing aan. In het nr. van 6 Mei zegt het blad dat als gevolg van de nieuwe regeling van de toelating tot de Mulo's en den overgang van de voorklasse naar de 1e klasse, wel een 80 pct. van de Indonesische kinderen in het vervolg verstoken zal zijn van het onderwijs aan genoemde scholen. In verband hiermee wordt er bij de Indon. ouders op aangedrongen, hun kinderen voor hun verdere studie naar Japan te sturen, waar een ruime gelegenheid tot het ontvangen van onderwijs zou bestaan en waar de kinderen tot praktische menschen zouden worden opgevoed. De Indonesische kinderen moeten Engelsch leeren om tot de Japansche scholen te kunnen worden toegelaten.

In het nr. van 7 Mei wordt medegedeeld, dat van verschillende zijden blijken van instemming met het idee zijn ontvangen en dat er zelfs iemand met het voorstel kwam een comité te vormen voor de uitvoering daarvan. Het blad deelt dan een en ander mede over het onderwijs in Japan en geeft eenige cijfers met betrekking tot de studiekosten daar te lande, waaruit zou moeten blijken, dat die kosten lager zijn dan die voor een studie in Europa.

De aandacht wordt er verder nog op gevestigd dat er in Japan menschen van verschillende Oostersche landen studeeren.

In het nr. van 9 Mei worden enkele gedeelten van het tegenbetoog van de „Javabode” aangehaald en wordt daarop in een Hollandsch artikel geantwoord. De waarschuwing „doet het niet” van laatstgenoemd blad kan de *Bintang Timoer* niet ter harte nemen. De beperking van de gelegenheid tot het ontvangen van meer uitgebreid onderwijs voor de landskinderen noopt de B.T. tot het tijdig uitzien naar een „nooddeur”. De „Javabode” laat bovendien de vraag waarheen de Indon. ouders hun kinderen dan wel zullen kunnen sturen, onbeantwoord.

De *Sipatahoenan* van 9 Mei ziet achter het sluiten van verschillende scholen en andere bezuinigingen op onderwijs de bedoeling van de Regeering om den vooruitgang van de landskinderen te remmen, omdat deze, naarmate zij ontwikkelder worden, ook moeilijker te regeeren zouden zijn. Het blad verwacht van protesten tegen Regeeringsmaatregelen geen heil en dringt er daarom bij de Indonesiërs op aan, eigen scholen op te richten dan wel hun kinderen te sturen naar landen waar royaler onderwijsvoorziening bestaat, Japan b.v.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië

Juli No. 50: Het brandend rubber-enigma. (Merkwaardige Overwalsche meeningen in The Malayan Agr. Journal, geheel aan het rubbervraagstuk gewijd. De directeur van den Landbouw dr. Tempany spreekt zijn vertrouwen uit over de huidige ondernemersrubber, hoe ook door tegenspoed geplaagd, met deze woorden: will emerge from the present slump with a standard of efficiency undreamt of in past years of prosperity). — Landbouwverenigingen — Landbouwkamers. II. (Oude geluiden van 9 jaren geleden). — Koemis-Koetjing. (Een Indisch geneeskrachtig kruid, dat ook in Europa toepassing vindt als nierenthee. Zij heet *Orthosiphon grandiflorus* Bold. syn. *O. stamineus* Benth. (Labiatae). In het artikel wordt een methode beschreven om langs scheikundigen weg eenigermate de waarde van in den handel gebrachte gedroogde bladeren en stengeltoppen te bepalen.) — Versnelde rubbervulcanisatie. — Cultuurbond en Plantersbond. (Een uiteenzetting, scherp omljnd, tusschen het groote verschil van beide Bonden in het orgaan van v.d. Cultuurbond, gericht tot de Europeesche werknemers in bergcultures en tabak op Java).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Afl. 12 van 7 Juni: Bijdrage tot de kennis van de werking van vitamine-B. (Jansen en Donath) bij Beri-beri, door A. J. Cohen & Arir. — Over de bepaling van het totale eiwitgehalte en de albumine-globuline verhouding in bloedserum, door mej. ir. A. J. Hyman. — De vorm van den calcaneus der Javanen, door Chr. A. R. D. Snell. — Amyloid in de huid van Javanen, door A. Darwis. — Over het zuur-base evenwicht bij tropenbewoners. Eerste mededeeling: Over de reactie der urine, in 't bijzonder der onder „basale” voorwaarden verkregen morgenurine bij tropenbewoners, door prof. dr. W. Radsma, dr. G. M. Streef en J. V. Klerks. — Beenveranderingen bij akromegalie, door prof. dr. C. D. de Langen en dr. Zainal. Van dezelfde schrijvers: Bijdrage tot de kliniek en de behandeling der nephrosen.

De Indische Verlofganger

van 8 Juli no. 49: Indisch leven in de residentie, door Melis Stoke. (De „season” van 1932. Het centraal aanknooppingspunt is gevonden in de Tentoonstelling in het Westbroekpark).

Inter Ocean

Na het Januarinumnummer. (Zie K.W. van 18 Febr. no 7), komt plotseling het Juninumnummer ons verrassen. Wij waanden het tijdschrift reeds ter ziele. Van den inhoud vermelden wij: A few Remarks about the „Gamelan”, door Brinio. — The Legend of the Saboja, door K. Dubois St. Marc. (n.l. De bloem van liefde en dood). — A Week in Batavia, door Walter Buchler. — Lanters for Rice and Sugar, door H. W. de los Reyes. — Roaring Rapids, door W. van Reyen (in Borneo). — An Unconventional Trip to Sumatra, door Walter Buchler. Het nummer is als voorheen, fraai verlicht.

Koloniaal Tijdschrift

Juli. Adatverband en bestuurshervorming in Zuid-Sumatra, door dr. J. W. van Royen. (Hoewel beide keuzen, zegt schrijver, de adatgroep of de hoofdgroep als tusschengemeenschap bezwaren en voordeelen hebben, meent hij dat vooral op den langen duur de adatgroep de aangewezen eenheid is. De geheele uitvoerende taak zal voorloopig voor beide gevallen bij het Europeesche bestuur moeten blijven.) — De zeevisserij in Rembang en Bodjonegoro, door J. Tideman. (De veronderstelling is niet gewaagd, meent schrijver, dat als een der helaas weinige voordeelen van dezen malaisietijd, de zeevisserij een tijd van opleving tegemoet gaat; immers deze voorziet in de noodzakelijke behoefte van velen en zal de bevolking, nu andere bronnen van welvaart, naar wij hopen, tijdelijk opdrogen, zich

wellicht weer met energie op de beoefening van dit bestaansmiddel werpen. Zou zulks voor Suriname eveneens niet kunnen, willen wij eraan toevoegen). — Quintessens der moderne conjunctuurleer, door prof. G. Gonggrijp, inleidend stuk over de quintessens der moderne conjunctuurleer, ter verduidelijking van de beteekenis van het crisisverschijnsel in de wereldhuishouding voor het economische leven van Indië.

Korte berichten voor L., N. en H.

No. 22 van 3 Juni: Het belang van Ned.-Indië voor de Amerikaansche looi-industrie (Als leverancierster van belangrijke grondstoffen, zooals geiten- en reptielehuiden). — De markt voor huiden en vellen te Makassar gedurende 1931.

Le Monde Nouveau

Juni: Le désarmement aux Indes, door C. F. Strickland.

Mededeelingen van „De Handelsvereniging te Medan”

van 15 Juni no. 11: De bevolkingsrubber. — Het stopzetten van den tap op rubberondernemingen. — Het karakter der huidige crisis. — De herkomst der Gewestelijke invoeren. (Het percentage dat Nederland van den invoer controleert is in 1931 lager dan sinds 1918 het geval is geweest. De hoogste was in 1921 met 18.88 en de laagste in 1931 met 11.95 pct.).

Onze Aarde

Juli: Verkeerswegen op Sumatra, door J. Jongejans. (Tusschen Telokbetoeng en Koetaradja liggen hoofdwegen met een totaal lengte van ongeveer 3500 K.M., d.w.z. anderhalf maal den afstand Amsterdam—Constantinopel. Daarbij nog ettelijke honderden kilometers gewestelijke en intergewestelijke wegen. Er zijn bovendien nog honderden en duizenden kilometers secundaire wegen, deelt schr. mede. Ver van de beschaving, ver van de geriefelikheden, waaraan wij Westerlingen gewend zijn, is in een kwart eeuw in het belang van land en volk veel gewrocht en tot stand gebracht.)

Onze Stem

No 22 van 27 Mei is geheel gewijd aan het congres van het I. E. V. 1932. Het stenografisch verslag is 130 bladzijden groot met tal van afbeeldingen verlicht.

No 23 van 10 Juni: Bezuiniging op Mulo-onderwijs, door A. Twiest. — Onderwijsbezuiniging, door A. Jansen.

Revue Des Deux Mondes

Juni: Du Perou aux Antilles, door Paul Morand.

De Rijkseenheid

No. 41 van 13 Juli: Alweer: een Agentschap van Indië. (Naar aanleiding van de bestrijding door prof. Logemann in De Stuw). — De concurrentie van het Oosten. — De strijd Nederburgh—Eigeman, door Ch. Kiès. (Over de beteekenis der wijziging van Art. I. der Grondwet in 1922. — De gekleurde en de blanke rassen. (Volgens de Wereldkroniek van 21 Mei zijn er: 650 miljoen blanken van Europeesche afkomst, 60 miljoen blanken van niet-Europeesche afkomst, 420 miljoen bruinen, 510 miljoen gelen, 110 miljoen zwarten. Meer kleurlingen dan blanken op het oogenblik, doch ruim twee-derde van den jaarlijkschen aanwas der bevolking der wereld is blank. Vóór 1950 zal het blanke ras de volstrekte meerderheid van de bevolking der wereld uitmaken. De studie is van prof. E. M. Eest, Amerikaansch geleerde).

Tectona

Mei—Juni: Behalve de notulen van de 21ste Openbare Alg. Vergadering van 10 April bevat het nummer toelichting en prae-advies: De dienstuitoefening van het Boschwezen en de strijd om de domeinverklaring, door J. W. Gonggrijp; De waarden van de wildhoutbosschen, door W. C. R. Schnepfer; de Luchtfotografie en luchtfotogrammetrie en hare toepassing in Ned.-Indië, speciaal ten behoeve van het Boschwezen, door G. J. Reerink; Luchtfotografische opnamen ten behoeve van de inrichting der in stand te houden wildhoutbosschen in het gebergte, door K. Sihler; causerie De Leeuw over Luchtfotografie van de bosschen op Banka; en Wortelstudien, door Ch. Coster.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

Juli: Wij halen hieruit aan: Nieuw Guinee in zicht (met 4 illustraties), door J. C. van Eerde. (Het eigene zal verdwijnen zegt de schrijver. Maar een ding zal blijven en dat is het meer der praehistorie, want dat is niet door menschenhanden gemaakt en kan ook niet door menschen voor onwaardig en van den duivel worden verklaard. Men kan wel den bij het volk gevreesden en vereerden waringinboom gaan mutileren, men kan wel de obscene roeliederden verbieden, men kan wel het haar der meisjes kort knippen (hygiëne) en de steenbijl tot bruidschatbetaling en erfstuk doen wor-

VEREENIGDE OCTROOIBUREAUX
 BEËDIGDE OCTROOIBEZORGERS
H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN
 BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
 TELEFOON 772080 772081 772082
 AANVRAGEN VAN OCTROOIEEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIEKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5044

Loeb's Jubileum

1882-1932

KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

BIJ ELKEN AANKOOP VANAF FL. 50.— EEN *Jubileum's Geschenk*

NOORDEINDE 107-109

W. J. STOKVIS

Kon. Fabrik van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

**SANITAIR
VERLICHTING
VERWARMING**

Grootste sortering

Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Hofleveranciers Telefoon 112523 - Giro No. 31010

MEERPOEL
heeft méér keus

PRINS HENDRIKSTR. 153. TEL. 334853
FILIALEN: HEERENGRACHT 44 a. Tel. 114173
COPENICUSSTRAAT 123. HOEK BEEKTEL 333128

5382

HULPDIENST STICHTING CONTRÔLEWONINGEN

Tel. 118436. Kantoor Zomerweg. Giro 138412.

Speciaal ingericht voor het schoonmaken van Huizen, Gebouwen. Dienst verhuizingen en transport door geheel Europa. — Inlichtingen ook:

Bijkantoor: LAAN VAN MEERDERVOORT 338.

— Telefoon 392179 — 5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

**CENTRALE VERWARMING
GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING**

Uw adres voor:

Edison-, Crystalphone-
en Philips-

Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 24. Tel. 115765.

5378

GEMEUBILEERDE WONINGEN

Heerenhuizen	huurprijs	f 175.— tot f 185.— p. m.
Dubbele Bovenhuizen	"	f 135.— tot f 140.— p. m.
Benedenwoningen	"	f 115.— per maand
Etagewoningen	"	f 80.— tot f 100.— p. m.

alles compleet gemeubileerd en direct te betrekken.

De beste aanbevelingen uit alle kringen. 5010

N.V. v/h CORSMIT, BROSSOIS & Co.

's-Gravenhage - Korte Houtstraat 14E - Tel. 113229

DE PRIJS VAN ==
WELLNER-ZILVER
IS VERLAAGD

J. v. WILLIGEN & ZONEN
JUWELIERS — DEN HAAG
HOEK PIET HEIN—
ZOUTMANSTRAAT

5371

Voor verzending, opslag en emballeeren
Uwer bagage, wende men zich tot

Fa Boelhouwer, Kruyswijk & Balhuizen
Fijnjekade 25—35, Den Haag. Tel. 112190.

Tevens Motorboot- en Autosnelwegen naar en
van Noord-Holland, Utrecht, Groningen, Friesland,
Drente, Overijssel en Gelderland. 5386

Nieuwste Huiskino

5016 ook in huur

Afwerken van films

N.V. Focusa Fotax

Alleen Wagenstraat 60-62

TH. P. SCHRIJVER

Loodgieter, Zinkwerker en Metselaar
Houtmarkt 38-39 — Den Haag

Telefoon 117860 — Giro 152874

Aanleg voor Gas- en Waterleiding. Plaatsen van
Baden, Geysers, Sanitaire Closets, Fontein en
Electrische Geleidingen. 5017

Dit zijn Uwe adressen!!!

den, het prae-historische meer blijft. En wie daar vaart in de door twintig scheppers voortbewogen gondels op het blauwe meer met de kaalgroene berggruggen, rondom en de paaldorpen langs de oevers en het Cycloopegebergte op den achtergrond die heeft geleefd in de wereld van veertig eeuwen geleden.) — Steenen werktuigen voor veelzijdig gebruik, door R. Oppenheim. — Kilaua en de tegenwoordige caldera-discussie, door dr. ir. N. H. van Doorninck (met 2 schetskaartjes en 2 foto's). — De bevolking der Zuidwestkust van Nieuw Guinea. — Anthropologisch onderzoek op Halmahera.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De Katholieke Missiën en Het Christelijk Huisgezin. Jul. Bij het graf van een beminde bisschop. De auto-catastrophe op Flores, door P. S. Buis (n.l. Mgr. Arn. Verstraelen). — Hoe heidenen feestvieren, door S. P. Buis, II (op Flores).

Nederlandsch Zendingsblad. Jul. Conferentie van zendelingen op Oost-Java, 21—26 April 1932. — De Zending op Sangi en Talau, 1857-13 Juni-1932 (die haar 75-jarig bestaan herdacht. — „Concordia”, de vereniging van de leerlingen der Opleidingschool, door G. Heeringa. — Het zendingswerk in Bandoeng gedurende 1931.

Medische Nood, Orgaan van de vereen. Simavi, no. 2. Jaarverslag Simavi 1932, door G. Roijer. — Indische tentoonstelling te Den Haag (waar de vereeniging een bescheiden plaats heeft en in haar stand veel belangwekkends laat zien). — De zoetwatervischvijvers van Batavia en de Malaria, door J. Bierdrager.

Ons Suriname, no. 6 en 7. De zendingsarbeid in Suriname 1931. — Jaarrekening. — Staat en Statistiek van den arbeid in Suriname in 1932.

„Petrus Donders”, Jul. Pater E. Startz, II, door A. Nederveen. — Uit het land van „melk en honing”, door Ch. de Kort. — Wist (vervolg), door Adr. Kuipers.

Tijdschrift voor Zendingswetenschap. Mededeelingen. 76ste deel. 3de stuk, 1932. — Kerkorde-regeling der Christengemeenten op Oost-Java met nadere verduidelijking van de Kerkorde. — Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië, III, door Joh. Rauws.

Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Jul. De statustek onzer zending over 1931. — De Zending onder de Chinezen op Midden-Java ten Zuiden.

BOEKENSCHOUW.

Fondscatalogus van de N.V. Martinus Nyhoff. 1932. (1853—1931). Waarin opgenomen Hoofdstukken XII en XIII: Nederlandsch Oost-Indië en Nederlandsch West-Indië.

Java in onze Kunst, door Gerard Brom, bij W. L. en J. Brusse's Uitg. Mij. f 4.75 (6.).

Sagen Mythen en Legendes uit den Oost-Indischen Archipel, verzameld door Jos. Meyboom—Italiaander. W. J. Thieme en Co., Zutphen.

Het groote Negerboek, door Willy Schermele, Oorspronkelijke en bewerkte verhalen, sprookjes, fabels, versjes, grapjes, enz. Van Holkema en Warendorfs Uitg. Mij. Amsterdam.

Gids in het Volkenkundig Museum. Afdeling X. (De Timorgroep en Zuid-westerilanden) en Weven en Ikatten. Uitg. door het Kon. Kol. Instituut Amsterdam. Samengesteld door A. J. L. Couvreur en B. M. Goslings.

Tropische Zoutwaterliefde. Humoristische roman, door Henri van Wermeskerken. L. J. Veens Uitg. Maatschappij.

Indische levens, door Marie C. van Zeggelen. 3de druk. J. M. Meulenhoff. Amsterdam.

Handboek voor Philantropisch en Maatschappelijk werk in Nederlandsch Oost- en West-Indië, samengesteld door N. Kusters. Bureau voor sociale lectuur, Soerabaja.

Zending en Volksleven in N.-I., door dr. H. Th. Fisher, Tjeenk Willink, Zwolle. f 3.75.

Indische cultuurgeschiedenis, door dr. W. F. Stutterheim. J. W. Wolters, Groningen. I. De Hindoes f 1.75 (2.10).

Leerboek der Wereldgeschiedenis. Voornamelijk voor A. M. S.; H. I. K.; en H. C. K., door dr. J. C. de Haan. I. Tot plm. 1600 na Chr. P. Noordhoff, Groningen—Batavia f 2.10 (2.60). (Dit boek is bestemd voor de Middelbare scholen, waar de groote meerderheid der leerlingen wordt gevormd door Inlanders en Chinezen. Het boek wijkt sterk van de traditioneele leerboeken der geschiedenis af. Het is van een groot aantal afbeeldingen voorzien en maakt een degelijken indruk).

Suriname

Het verslag van de Surinaamsche Bank hangt een somber beeld op van den economischen toestand van Suriname.

Hoewel 1931 met weinig verwachting was tegemoet gezien, de uitkomst was teleurstellender dan de verwachting.

De voortschrijdende daling der wereldprijzen voor stapelartikelen trof Suriname in haar suiker- en koffiecultuur, maakte een eind aan de balatawinning, noopte tot inkrimping van de hout- en bauxiet-exploitatie en trof den klein-landbouwer, die voor zijn rijst geen loonenden exportprijs kon maken.

Ondernemers zoowel als overheid stonden voor groote moeilijkheden, de ondernemer die zijn beschikbare middelen meer en meer zag inkrimpen, de overheid op wier steun meer en meer een beroep werd gedaan, terwijl achteruitlopende inkomsten het steeds moeilijker maakten het financieel evenwicht in de Gouvernementshuishouding te bewaren.

Van de koffiesteenregeling werd op ruime schaal

gebruik gemaakt. Aan het eind van 1931 was reeds een bedrag van f 307.862 opgenomen, terwijl bij het tot stand komen van de regeling met een waarschijnlijke opnemings van 400 à f 450.000 werd rekening gehouden. Zij heeft in zooverre succes gehad, dat, op een enkele uitzondering na, in 1931 de koffieplantages in stand konden worden gehouden. Doch het bedrag aan steun verleend kon het verschil tusschen opbrengst en kostprijs niet dekken, zoodat ook in het afgelopen jaar de positie der koffiecultuur verder verzwakt werd, ondanks de tot het uiterste toegepaste bezuinigingen in het bedrijf, welke in menig geval de grens van verwaarloozing bedenkelijk deden naderen.

Het is dan ook te vreezen dat, indien 1932 geen verbetering van prijs brengt — en daar ziet het er op het oogenblik nog niet naar uit — verschillende ondernemingen gesloten zullen moeten worden, tenzij de regering alsnog mocht besluiten ook voor het loopende jaar steun te verlenen.

In hooge mate zou het te betreuren zijn, wanneer de koffiecultuur in Suriname niet zou kunnen worden gehandhaafd. Zij is een cultuur die in Suriname goed gedijt, zij zal, bij een herstel van het huidig ongekend laag prijsniveau, met succes kunnen worden gedreven en zij wordt van jaar tot jaar van meer belang voor het economisch leven.

Het al of niet in stand houden van deze cultuur is dan ook voor het land van vergaande betekenis, te meer waar ook de tweede groote cultuur, de suikercultuur, in een precaire positie is gekomen.

De suikerprijs zakte in Amerika zoowel als op Java, tot een ongekend laag niveau. De invloed van dezen gang van zaken op de Surinaamsche suikercultuur was, dat de Cultuur Mij. Rust en Werk besloot hare onderneming, na afloop van de loopende campagne, definitief te sluiten en tot likwidatie over te gaan. Aan dit voornemen is intusschen uitvoering gegeven door verkoop van de onderneming, welke door den kooper in percelen aan klein-landbouwers zal worden uitgegeven.

De likwidatie der Nickerie Sugar Est. Ltd. in Nieuw Nickerie waartoe in 1930 besloten werd, werd nog niet geëindigd. De exploitatie werd ten behoeve van crediteuren nog voortgezet, doch daaraan zal binnen afzienbaren tijd wel een eind komen. Het ziet er niet naar uit dat deze onderneming door een andere of nieuw te vormen concern zal worden overgenomen, zoodat ook zij wel zal ophouden als suikeronderneming te bestaan.

Er zullen dan slechts twee suikerondernemingen in Suriname overblijven.

Was 1931 voor den grooten landbouw een somber jaar, ook voor den klein-landbouwer bracht het groote zorgen.

Ging het Suriname in den landbouw niet voor den wind, ook de bosch- en mijnbedrijven onderonden groote moeilijkheden. De sedert de laatste jaren steeds afnemende vraag naar balata, als gevolg van de ontwikkeling der draadloze telegrafie, deed onder deze omstandigheden de groote ondernemers besluiten het bedrijf te likwidieren.

De houtexploitatie had eveneens met een sterke daling van den marktprijs van hout te kampen en werd tot inkrimping van het bedrijf genoopt.

Evenzoo verging het de bauxietwinning, terwijl het goudbedrijf zich niet kon onttrekken aan den, nu reeds jaren durenden, geleidelijken achteruitgang. (Wat het goudbedrijf betreft schijnt men nu betere verwachtingen te mogen koesteren).

Wie den gang van zaken in Suriname met aandacht volgt en belangstelling voor het land heeft, zoo schrijft de hoofd-directeur, moet die toekomst wel met groote bezorgdheid tegemoet zien. Mij beperkend tot wat ik persoonlijk heb gezien, valt een steeds verder neergaande lijn in de ontwikkeling van het land te constateeren. Van de in 1920 nog bloeiende cacao-cultuur is niets meer over, de suiker- en koffiecultuur is den ondergang nabij, het balata-bedrijf, een nog tot voor enkele jaren belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking zoowel als voor de overheid, is geëindigd, het houtbedrijf kan maar niet tot ontwikkeling komen, het goudbedrijf neemt meer en meer in betekenis af. Tegenover dit alles staat slechts de ontwikkeling van de bauxietwinning, een inderdaad belangrijke bron van inkomsten, doch onvoldoende om de weggevallen of sterk verminderde bronnen van inkomsten te compenseren. Deze loop der dingen heeft het bestuur genoopt steeds verder gaande bezuinigingen uit te voeren. De vraag mag worden gesteld of de economische inzinking van Suriname zoo ver had behoeven te gaan als zij thans gegaan is, indien niet op de middelen, dienende tot ontwikkeling van het land, zoo doodend had moeten worden bezuinigd.

Daarnaast rijst vanzelf de vraag of het zoo nog langer kan doorgaan. Het wordt hoe langer hoe moeilijker aan de vastgestelde grens van de rijksbijdrage vast te houden, de neiging tot stijging van die bijdrage is niet tegen te houden en zal zich steeds krachtiger doen gelden naarmate Suriname economisch dieper zinkt.

En zoo zal Suriname meer en meer het zorgkind voor Nederland worden en, ten onrechte, meer

Wissel- In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	Hollandsche Bank voor West-Indië	Incasseringen Handelsinformaties Rembours- en Document-Credieten
	AMSTERDAM. (G) Keizersgracht 255 — Telefoon 31290, 35290 en 36290 CURAÇAO VENEZUELA Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika 5156	

en meer den naam krijgen van het land waarvoor geen toekomst is weggelegd.

Herhaalde malen is gevraagd om een plan van ontwikkeling voor Suriname. Een gedetailleerd plan komt mij onuitvoerbaar en ongewenscht voor. Maar een breed opgezet plan, aangevende de hoofdlijnen waarlangs de ontwikkeling van het land systematisch zal worden geleid, een plan dat doelbewust gericht is op versterking van de volksdraagkracht en daardoor geleidelijke voorziening in wat Suriname het meest ontbreekt, d.i. volksvermogen, lijkt mij niet onmogelijk. Niet alleen niet onmogelijk, maar ook noodzakelijk. Want ik kan niet inzien hoe een land, dat in den toestand verkeert waarin Suriname thans verkeert, ooit een self-supporting land zal kunnen worden, indien de ontwikkeling daarvan niet gezocht wordt langs weloverwogen vaste lijnen, lijnen die systematisch gevolgd worden en waarvan de financiële consequenties volledig aanvaard worden.

Weliswaar vormen de thans bestaande, ook voor Nederland uitermate moeilijke, financiële omstandigheden een beletsel om met de uitvoering van zulk een plan, dat waarschijnlijk groote opofferingen van het moederland zal vorderen, te beginnen, doch deze moeilijkheid behoeft niet te weerhouden van het overwegen en ontwerpen van de maatregelen, die genomen moeten worden. Men zal dan gereed zijn om, wanneer een economisch herstel van Nederland de mogelijkheid daartoe opent, ook in Suriname met energie aan te pakken.

Toen de heer Putscher bij de Koloniale Staten een motie indiende om het bestuur te verzoeken nadere voorzieningen te treffen ter bestrijding der bushrumfabricatie, werd medegedeeld, dat het betrekkelijke ontwerp reeds den Raad van Bestuur was gepasseerd en weldra zal worden ingediend. Sedert vond de indiening plaats, zoodat de behandeling der motie overbodig werd. De daarvoor uitgeschreven vergadering, heeft daarom geen voortgang gehad.

Het ingediend ontwerp bepaalt dat niemand — tenzij hij daarvoor een vergunning heeft van den controleur der belastingen — stijlerijen in voorraad mag hebben, of eenig daartoe behoorend onderdeel. Ook het bouwen of het vervoer van verboden stijlerijen is strafbaar, zoodat het vervoer en het voorradig hebben van bushrum. Onder deze laatste bepaling vallen dus ook de winkeliers die het verboden artikel helpen verkoopen. Zij kunnen, evenals de personen die in een verboden stijlerij dranken maken, veroordeeld worden tot een maximum van twee jaren gevangenisstraf.

Toen in 1923 Albert Londres' aangrijpend boek „Au Bagne" verscheen, kon men in de Fransche bladen lezen, dat het bagno in Fransch Guiana zou worden opgeheven.

Sedert zijn bijna 10 jaren verlopen en het bagno is er nog.

Nu lezen wij in „De Telegraaf" van 8 Juli, eerste avondblad:

„Sedert eenigen tijd zijn vooraanstaande Fransche juristen bezig met de herziening van het Napoleontische wetboek van strafrecht. Hun werk is thans zoover gevorderd, dat concrete voorstellen tot wijziging van een aantal belangrijke wetsartikelen zijn opgesteld.

De belangrijkste hervormingen betreffen de opheffing der strafkolonie van Fransch Guyana, waartoe ook de Duivels-eilanden behooren, zoodat de afschaffing van de openbare executies door de guillotijn. De afschaffing van de doodstraf zelf is niet overwogen. De herzieningsarbeid is nog niet voltooid, zoodat wellicht nog verdere voorstellen zullen worden gedaan. De commissie hoopt haar arbeid eind 1932 te voltooien, zoodat het nieuwe wetboek van strafrecht begin 1933 bij het parlement kan worden ingediend.

Het radicale voorstel is tot dusver de opheffing der overzeesche strafkolonie. De meeste juristen hebben deze wijze van straffen onmenselijk genoemd en bovendien verklaard, dat zij weinig resultaat heeft gehad, gezien van het standpunt der strafvoltrekking. Toch zal blijkbaar niet de volledige afschaffing van de strafkolonie op de Duivels-eilanden worden bepleit. Voor politieke misdadigers schijnt men een bijzondere strafkolonie te willen handhaven, waarvoor gedacht is aan een vesting, die hetzij op de Duivels-eilanden of op het vasteland van Fransch Guyana zal worden gebouwd.

De strafkolonie in haar huidigen vorm zal ver-

Nagekomen Berichten.

dwijnen en men gelooft, dat zij binnen twee jaar al opgeheven zal zijn. Juridisch zou dat zoo geschieden, dat de bepalingen over de deportering van gewone misdadigers uit het oude wetboek worden geschrapt. In plaats hiervan komen nieuwe strafinrichtingen in Frankrijk en Algiers. Deze zouden volgens de voorloopige voorstellen, modern hygiënisch worden ingericht; in het strafsysteem zelf zouden geen veranderingen komen."

Ook voor Suriname zou het een zegen zijn als het bagno verdween en men bevrijd raakte van het bezoek der vluchtelingen, die na eindeloze ellende in het oerwoud, in het bewoonde gedeelte van ons grondgebied terecht komen en moeten worden teruggezonden naar Cayenne.

Wij zouden heel wat kunnen vertellen van ontmoetingen op onze inspectiereizen met deze ongunstige gasten.

Nog kort geleden schreef „De West":

„In den laatsten tijd heeft Coronie nogal bezoek gehad van déporté's. Onlangs stapten er drie aan wal, aan wie terstond logies werd verleend in het huis van bewaring. Het scheen dat dit hotel niet aan de eischen voldeed, want daags daarna waren de inbrekers uitbrekers geworden. Zij werden op Hope weder opgepikt. Intusschen kwamen er weder niet minder dan tien stuks aan. Men was blijde toen al die ongenooide gasten weder het zeegat kozen".

Curaçao

Het rapport-Welter.

De Staatscommissie-Welter voor de verlaging van de rijksuitgaven heeft het departement van Koloniën niet ongemoeid gelaten. Wat Curaçao betreft, begint het rapport met een becijfering van hetgeen het gebiedsdeel sinds 1918 aan het moederland gekost heeft, bestaande in de kosten der militaire bezetting en de bijdragen der geldmiddelen. Ofschoon het verslag zegt, dat deze laatste cijfers rekeningcijfers zijn, wijken zij belangrijk af van de door ons van jaar tot jaar als zoodanig aangeteekende. Over de jaren 1924, 1925 en 1927, die met batige sloten zouden afgerekend zijn, geeft de commissie tekorten tot een bedrag van tezamen ruim f 1.000.000,—; daarentegen geeft voor 1928 de commissie op een tekort van f 76.349,—, terwijl de wet van 31 Dec. 1931 S. 600 een nadeelig slot van f 453.674.14½ heeft. Over de jaren 1918—1928 geeft een ander een verschil van f 2 miljoen, ongeacht f 227.000 aan batige saldo's.

Intusschen gaat de commissie ervan uit, dat de rijksbijdrage sinds eenige jaren nihil is, zoodat alleen de kosten der militaire bezetting voor bezuiniging in aanmerking komen. Daaromtrent redeneert de commissie aldus: er is een politiemacht van 265 man, waarvan de kosten voor 1932 op f 1 miljoen geraamd zijn, dan komen nog 154 mariniers à f 445.000,— en een oorlogsschip met 130 koppen, dat f 575.000,— kost.

In aanmerking nemende het vertrek van duizenden vreemdelingen en de uitbreiding der politie met een behoorlijke recherche en vreemdelingendienst, is de commissie van oordeel, dat eraar gestreefd moet worden de bescherming van personen en goederen zoo spoedig mogelijk weder toe te vertrouwen aan „het intusschen gereorganiseerde, op volle sterkte gehouden en beter met hulpdiensten geoutilleerde militaire politiecorsus”, terwijl daarnaast bij voortdurend een oorlogsschip beschikbaar zal moeten zijn. Het garnizoen mariniers zou voor 1933 tot de helft moeten worden teruggebracht en voor 1934 geheel moeten worden afgeschaft.

De openbare behandeling der begroting voor 1933.

II.

Donkere wolken alleen zag ook mr. Eskes. Hij wees o.a. op de vermindering in 1931 van het bankbiljettenkapitaal van de Curaçaosche bank in omloop met f 500.000,—. Anders dan het bestuur achtte hij de over 1932 bekend geworden cijfers der middelen weinig moed-gevend. Zijn geheele rede was in mineur gesteld. Wat eventuele voorstellen tot verhooging der middelen betreft, zei deze spreker, dat hij gaarne daartoe zou meewerken, indien de uitgaven niet voor verdere vermindering mochten vatbaar zijn. Verder drong hij aan op invoering van een instantie boven het hof van justitie, hooger beroep of beroep in cassatie op den Hoogen raad. Tegen hetgeen in de Tweede Kamer verleden jaar over drankmisbruik gezegd is, destijds ook door ons vermeld, ging mr. Eskes in. Hij wees er op, dat men bij de beoordeeling der hierop betrekking hebbende cijfers er mee rekening moet houden, dat veel vrijgemaakt accijnsgoed voor schepen en voor buitenslandsch verbruik verkocht wordt. Veel moet ook op rekening der vreemdelingen geschreven worden. Dit blijkt uit de na hun vertrek in aantal belangrijk verminderde processen-verbaal.

Na dezen spreker nam de voorzitter het woord na de leiding der vergadering aan den ondervoorzitter te hebben overgedragen. Hij achtte het de vraag of het zedelijk verantwoord zou zijn tegenover de bevolking de lasten te verzwaren voor aflossing van kasvoorschotten, veroorzaakt door een beleid, dat in en buiten den raad onstemming heeft gewekt. Bezuinigd kan worden op de salarissen en op politie. De proef met de militaire politie achtte hij mislukt, wijzende en op den eisch van meer continuïteit en op dien van kennis van de landstaal. Hij wenscht een burgerpolitie, hoofdzakelijk van inheemsche krachten met Nederlandsch kader, en een garnizoen achter de hand. Ernstig bezwaar had de heer Lansberg tegen de instelling van den veterinaire dienst, voor 1933 geraamd op f 41.075,—, in zonderheid tegen een nieuw laboratorium. Ten slotte waarschuwde spreker tegen onbestemde vrees voor een onbestemd gevaar, gepaard aan een wantrouwend optreden tegen vreemdelingen. In verband met hetgeen wij hierboven uit het rapport Welter aanhaalden kan dit van belang zijn, dat volgens de heer Lansberg „de betreurenswaardige overval van een paar jaar geleden alleen maar mogelijk is geweest door de onverantwoordelijke opheffing van de geheele militaire macht en de converteering daarvan in een militaire politie, die *militair* niet paraat kon zijn ten allen tijde.

Tegenover deze sprekers hebben de gemachtigden het standpunt van het bestuur gehandhaafd. Daarna is de behandeling der artikelen begonnen met het reeds gemelde gevolg.

Districtenindeeling.

Er is een wijziging in de indeeling der districten op Curaçao gekomen. Het stadsdistrict strekt zich nu uit van Cas chiquito tot Zeelandia.

Zondagsrust.

Naar de *Amigoe* meedeelt heeft de meerderheid der commissie voor sociale wetgeving voorgesteld, om niet tot een regeling van de Zondagsrust over te gaan.

De Italiaansche boot

zou volgens hetzelfde blad Curaçao niet meer aandoen.

De middelen.

In ons voorlaatste nummer deden wij een en ander mee omtrent de inkomsten in het eerste kwartaal. Niettegenstaande de daling tot ruim f 100.000,— beneden het ¼ der raming heeft bij aanvullende begrooting de gouverneur de middelen voor het loopende jaar f 600.000 hooger geraamd. De *Amigoe* vermoedt, dat dit laatste het gevolg is van nog niet bekend gemaakte hoogere opbrengsten in April en Mei.

„Hoe kan men een herhaling van beurspanieken in de toekomst voorkomen?” is de vraag waarmede verschillende Amerikaansche financiële schrijvers zich nu weer bezighouden. Welk een heerlijke naïviteit. (De Zakenwereld).

Uit den Verren Vreemde

De Oostkust van Groenland-kwestie.

Nadat wij in October 1931 hier een overzicht gaven van de gebeurtenissen, welke geleid hebben tot het geschil dat Noorwegen en Denemarken, als de kwestie over de Oostkust van Groenland, voor het permanente internationale gerechtshof in Den Haag hebben gebracht, hoorde men niet veel anders over deze zaak, dan dat beide partijen hun stukken hadden doen toekomen aan dit hof, en dat zij de raadslieden en pleiters hadden aangewezen, welke in het geding zouden optreden.

Eigenlijk had men ook niets anders te verwachten. Is een zaak eenmaal in handen van den bevoegden rechter gesteld, dan verloope het geding rustig.

Nu hebben de laatste weken echter berichten gebracht, waaruit blijkt dat niet alle betrokken partijen deze opvatting zijn toegedaan.

Eerst publiceerde de leden van den Noord-Groenlandsche landraad een uitvoerige, door hen aan de Deensche regering verzonden, dépêche, waarin uitdrukking wordt gegeven aan den wensch van het gedeelte van het volk, dat zij vertegenwoordigen, om de Oostkust onder het bestuur van Denemarken te zien komen. In het stuk wordt de meedoogenlooze afslachting van zeehonden, walvisschen, enz. door de Noren een bedreiging genoemd van de bestaansmogelijkheden van de schaarsche bevolking der Oostkust, terwijl de Deensche leiding gericht is op het welzijn dier bevolking.

Ongeveer te gelijktijd werd bekend, dat de landraad van Zuid-Groenland een motie heeft aangenomen, waarin onbeperkt vertrouwen wordt uitgesproken in het Deensche opperbestuur en geen gunstige verwachtingen worden uitgedrukt van een eventueel politiek Noorsch beleid.

Indien dergelijke uitingen bestemd zijn, om ter kennis te worden gebracht van het Haagsche hof, zal dit wel in aanmerking nemen, dat in Groenland Noord, Zuid en Oost niet zoo-iets beteekenen als min of meer bij elkander behoorende deelen van een landje. Groenland heeft zoodat de grootte van half Europa, zonder Rusland. N. Z. en O. hebben niets met elkander te maken. Op de N.- en op de Z. kust zijn, van elkander afgescheiden, gebieden onder Deensche vlag, tot zelfstandige bestuursorganisaties gemaakt. Elk dezer gebieden bestaat uit nederzettingen, met groote onbewoonde tusschenruimten. Het binnenland is meendeels nog onbezocht. Een onderneming trok er hier en daar een eindje in, een eerbiedwaardig eind als presatie van durf, maar een onbeteekend eind, vergeleken bij de landuitgestrektheid, die door ijs, sneeuw, rots en koude ongenaakbaar is gebleven. En op de andere, verre Oostkust, die voor den mensch slechts in enkele maanden van het jaar bewoonbaar is, strekt zich het gebied uit waarover het geschil Noorwegen-Denemarken nu loopt. De vermelde betuigingen van de landraden komen bovendien van Deensche onderdanen. Met deze mededeelingen willen wij er niet alle waarde aan ontnemen, zij dienen alleen om te voorkomen, dat men er te veel waarde aan zou hechten.

Waar wij spraken over daden, die aanstoot hebben gegeven, doelden wij echter op het feit, dat Noorwegen is overgegaan tot de bezetting van het kustgebied van 63° 40' tot 60° 30' N. B., en het benoemen van Mr. H. Ingstad tot gouverneur over die streek. Wij hebben in October verteld over het bezet verklaren van het kustgebied van 71° 30' tot 75° 40' N. B. door Noorwegen. Er is dus een nieuwe daad verricht, terwijl de kwestie in Den Haag aanhangig is. 't Is waar, er ligt tusschen de in 1931 en in 1932 bezette gebieden een grooten afstand, zoodat men zou kunnen zeggen, dat de twee handelingen los van elkander moeten worden beschouwd, maar de officieele motievereering door Oslo zelf van het optreden gegeven, doet uitkomen dat men te doen heeft met een voort gezette handeling. De Noorsche regering toch zegt, dat deze bezetting is een maatregel van verweer, waartoe Noorwegen gedwongen is sinds Denemarken politiebevoegdheid heeft toegekend aan zijn expedities naar O. Groenland van dit jaar, en dan wordt dezelfde geschiedenis opgehaald, die ten vorigen jare dienst heeft gedaan.

De Deensche regering heeft tegen den genomen maatregel geprotesteerd bij het Haagsche hof en bij de Noorsche regering.

Dat de Deensche pers de daad scherp veroordeelt zegt niet veel, maar de Zweedsche, die onpartijdig kan zijn, laat zich ook niet onbetuigd. 't Wil ons voorkomen, dat zelfs uit een vergoelijkking als deze, van het Noorsche blad *Aftonposten*, een onvoldoende motiveering spreekt van een zoo ongewone handeling, het blad schrijft: „De omstandigheden zijn in 't kort deze: de Noren werken, om zoo te zeggen, persoonlijk in de onbewoonde streken van O. Groenland en aan zijn kusten, terwijl de werkzaamheden van Denemarken hoofdzakelijk bestaan uit het drijven van een handelsmonopolie met de vruchten van den arbeid van anderen in een zeer beperkt deel van West-Groenland. Dit is een belangrijk verschil, dat men wel in het oog dient te houden. Voor Denemarken kan O. Groenland nimmer iets anders worden dan een kolonie, waar de inboorlingen als werkkrachten voor het Deensche monopolie

gebruikt worden. Voor Noorwegen is O. Groenland daarentegen een arbeidsveld voor de bevolking van ons eigen land, zoo goed als de Noorsche kust dat is.”

Dit zijn overwegingen, die bij het geding voor het Haagsche hof haar waarde mogen hebben, maar 't gaat nu over de nieuwe eigenmachtige bezetting, terwijl de zaak voor den rechter is, en hiervoor geeft deze beschouwing o.i. geen rechtvaardiging.

Door het Haagsche Hof kan de nieuwe bezetting wellicht buiten de reeds aanhangig gemaakte rechtskwestie gelaten worden, maar niemand kan zich los maken van het vertrouwen-schokkende der nieuwe daad.

Turkije in den Volkenbond.

De opname van Turkije in den Volkenbond is vrijwel als een verrassing gekomen. Er is meermaals sprake van geweest. Turkije werkte al wel eens met den V. B. samen, maar het toonde zich bij andere gelegenheden afkeerig. Van V. B.-zijde is het toetreden altijd als een lieve wensch beschouwd. Aan de beteekenis van alle besluiten, die te Genève genomen worden, van alle maatregelen, die en getroffen worden, doet het buiten den bond staan van groote rijken ernstig afbreuk. Herhaaldelijk is dan ook gebleken hoe gaarne men Amerika, Turkije, ja zelfs het lastige complex van Sovjet-republieken binnen de V. B.-actie zou betrekken. Turkije is dan eindelijk toetreden, na hiertoe door den V. B. uitgenoodigd te zijn.

Den 1en Juli kwam de buitengewone V. B.-vergadering, onder presidium van Paul Hijmans, bijeen. Daarin werd een motie aangenomen om Turkije uit te noodigen lid van den V. B. te worden. De motie werd gezonden aan de regeringen van alle V. B.-staten. Zij kwam den 6en te Genève weer aan de orde. Het was toen als een wedstrijd tusschen de gedelegeerden der verschillende natieën om vreugde uit te drukken, zoowel over de vermeerdering van het aantal der staten in den V. B., als over het vooruitzicht van het nuttige werk dat Turkije juist zal kunnen bijbrengen, alsook over de winst, die hierdoor te boeken valt voor de kansen op het behoud van den wereldvrede.

Maar dit alles betrof nog maar de uitnodiging, waarop Turkije moest antwoorden. 't Spreekt echter van zelf, dat de V. B. tot die uitnodiging eerst was overgegaan na zekerheid omtrent het bescheid te hebben.

Den 9en Juli hechtte het Turksche parlement zijn goedkeuring aan het besluit der regering om tot den V. B. toe te treden.

Den 18en Juli heeft de bijzondere V. B.-vergadering, met algemeene stemmen, Turkije tot lid gekozen en heeft dadelijk de plechtige installatie plaats gehad.

Dit toetreden is onderdeel van de politiek van den president der Turksche republiek Moestapha Kemal Pacha en zijn minister van buitenlandsche zaken Tewfik Roesjdi Bey.

Angora wil goede vrienden zijn met Moskou, maar tevens met Genève. Het heeft geen bijzondere voorwaarden gesteld voor zijn toetreden, zooals andere, die een vaste- of semi-vaste plaats in den V. B.-raad bedongen. Het heeft Irak voor willen zijn, dat in September waarschijnlijk lid zal worden. Het heeft aan den pan-Arabischen volkenbond, in wording, te kennen willen geven, dat het niet zal meedoen aan een front tegen het Westen. Dit alles wijst op een vredelievende gezindheid, die misschien meer waard is dan alles wat tot nu toe bereikt is door de z.g.n. ontwapenings-conferentie.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Apeldoorn.

Naar de algemeene vergadering in den Haag zijn juist 10 personen uit Apeldoorn gegaan, daarbij dan nog inbegrepen één uit Lochem. Gelukkig zijn de menschen opgetogen thuisgekomen.

En nu vragen we deelnemers en deelnemers voor den tocht naar Rotterdam op 13 Aug. a.s.

Vertrek 8,29, na aankomst te Rotterdam per extra boot een interessante haventocht, daarna lunch in het restaurant van „Waalhaven”; bezichtiging der etablissementen; tenslotte bezoek aan de Rotterd. Lloyd. Kosten voor leden, begunstigers van O. en W. en hunne huisgenooten f 6,—, voor andere belangstellenden f 6,15.

Voor deze tocht is het minimum aantal deelnemers 26. Ook leden uit Deventer (c. q. omgeving) kunnen zich opgeven. Inschrijving en giro worden verwacht tot uiterlijk 8 Augustus, laatste postbestelling bij den secr.-penningm. J. C. Baars, Jagersweg 42, Tel. 4027, Postgiro 93038.

HET BESTUUR.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen

is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10-12 en van 2½-4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad f 0.25 „Curaçao”, naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeling aldaar, welke secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellmund gaarne bereid is verdere informatieën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

Studie-Commissie.

De heer H. J. A. Schroeder, Inspecteur van het Onderwijs te Willemstad (Curaçao) is opgetreden als vertegenwoordiger der Commissie aldaar. Genoemde heer is gaarne bereid alle mogelijke inlichtingen te verschaffen.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

P. J. van Zuylen, hoofdopzichter b. d. S. S. en Tr., Weimarstraat 112, Den Haag; mevr. C. A. Wessel, controleur 2e kl. b. d. P. T. T.-dienst, Kon. Emmakade 74, Den Haag; S. A. H. Goedhart, controleur 2e kl. b. d. P. T. T.-dienst, Daguerrestraat 20, Den Haag; C. Maris, inspect van Fin. 1e kl. b. h. Hoofdkantoor v. d. Dienst der Belast., Archimedesstraat 107, Den Haag; D. Moreau, mulo-onderwijzer, Koekkoekstraat 39, Hilversum; ir. F. D. Pigeaud, ingenieur 1e kl. b. d. dienst v. Waterkr. en Electr., v. Weede v. Dijkveldstraat 37, Den Haag; L. Huizinga, leeraar b. d. Koning Willem III-school te Batavia, van Swietenstraat 7, Apeldoorn; ir. P. H. Markies, ingenieur 2e kl. b. d. dienst v. Waterkr. en Electr., Acaciastraat 110, Den Haag; mej. W. Bakkers, hoofdonderwijzeres b. h. O. W. L. O., Aebelstraat 44, Den Haag; mr. J. A. Ruys, ass.-resident b. d. Alg. Bestuursdienst, Nassau Dillenburgerstraat 9, Den Haag; S. Admiraal, leeraar b. d. Kon. Wilhelminaschool te Batavia, Duinlaan 137, Kijkduin; G. A. Burer, hoofdcommies b. h. Dept. v. L. N. en H., Schenkade 226, Den Haag.

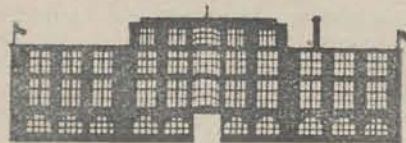
A. Tolenaar, R. K. Geestelijke v. d. 2e rang, West-Kruiskade 12, Rotterdam.

B. J. Suermondt, resident ter beschikking van den directeur van het B. B., Willemslaan 40, Bussum; J. C. Donckers, schoolhoofd bij het O. W. L. O., Berg en Dalscheweg 170, Nijmegen.

J. G. L. Vonsée, microscopist van de Anchylostoom bestrijding in Suriname, p. a. familie Govaars, van Speykstraat 36, Den Haag; H. K. Engel, godsdienstleeraar bij de Evangelische Broedergemeente in Suriname, Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist.

Ir. A. L. Verwoerd, ingenieur 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Nobelstraat no. 52, Brielle; G. E. de Groot, leeraar bij de Pr. Julianaschool te Jogjakarta, Maliebaan 141, Utrecht; J. van Nes, techn. ambt. 1e kl. bij den P. T. T.-dienst, Eemwijkstraat 13, Voorburg; ir. H. van Merkom, tijd. wnd. ingenieur 2e kl. bij de S. S. en Tr., de Mient 152, Den Haag; R. v. d. Woude, hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Fahrenheitstraat 344, Den Haag; mr. W. G.

MUZIEKINSTRUMENTEN

5076

rechtstreeks van Fabriek **KESSELS**
MUZIEKINSTRUMENTEN FABRIEK
Waldorpstraat 68, 's-Gravenhage. Tel. 115449

FIRMA P. v. LOON

De Ruitersstraat 18 — LEIDEN — Telefoon 1061

ZUIVERAARS

Specialiteit in het verdelgen van Kakkerlakken, Torren, Krekels, Mieren, Ratten, Muizen en Wandgedierte. 5630

Wij verhuren Auto's zonder chauffeur

Uitsluitend nieuwe wagens, per dag, week of maand.

L. J. v. PUFFELEN, Weteringkade 83

Telefoon 771602. — DEN HAAG (Holland). 5268

WISKUNDE - BOEKHOUDEN

Privaatlessen f 1.50 per uur. 5261

F. TERSTEEGE

GOUDSBLOEMLAAN 15. DEN HAAG. Tel. 339022.

Aanbevolen adres voor Leden van „Oost en West”.

Koster, voorzitter van de Landraden te Banjoemas c.a., Leuvenestraat 37, Scheveningen; A. J. Ouwelan, leeraar bij de wis- en natuurk. afd. der A. M. S. te Djokjakarta, Badhuisweg 55, Scheveningen; L. Veenstra, hoofdcommies bij den P. T. T.-dienst, Fultonstraat 133, Den Haag; J. van Haarlem, gym. en schermonderw. a. d. opleidingsschool van het pers. der politie te Soekaboemi, p. a. mej. M. van Haarlem, de Keijstraat 8a, rood, Haarlem; C. A. C. Winia, opzichter 1e kl. bij den dienst der S. S. en Tr., Ant. Heinsiusstraat 89, Den Haag; N. G. W. Winia, beheerder bij den Zoutaanmaak van den Dienst der Zoutaanmaak, Ant. Heinsiusstraat 89, Den Haag; J. B. H. Bruinier, opperhoutvester bij het Boschwezen, Laan van Eik en Duinen 227, Den Haag; F. W. Saltzmann, adj. referendaris bij het dept. van B. B., 1e van Blankenburgstraat 67, Den Haag; Th. M. de Ruyter, techn. ambt. 1e klasse bij den P. T. T.-dienst, p. a. S. Peters, Linker Rottekade 7, Rotterdam; ir. P. F. Binkhorst, ingenieur 3e kl. bij de S. S. en Tr., Paterswoldscheweg 31, Groningen; mevr. de wed. M. Ch. A. Vlaming, geb. Thomas, tijd. schoolhoofd bij de Openb. 1e Eur. Lag. meisjesschool te Soerabaja, Schoterboschplein 25, Haarlem; F. Chr. Weber, onderw., 2e Openb. Muloschool te Batavia-centrum, „Wielewaal”, Nunspeet; P. Q. J. van Leeuwen, schoolhoofd, p. a. Joh. van Steijn, Pension Duinoord, Katwijk aan Zee; A. Oranje, ass.-res. bij het B. B., Groenelaan 48, Schiedam.

Dr. P. J. van Loo, directeur der H. B. S. en V. H. O., afd. der A. M. S. te Medan, Newtonstraat 79b, Amsterdam, O.; J. J. Bosch, ass.-resident ter beschikking v. d. Gouv. v. Celebes en Onderh., Pension Lucie, de Lairessestraat 139, Amsterdam, Zuid; F. J. Koens, leeraar b. d. Kon. Emmaschool te Soerabaja, per adres v. d. Loo, Bezuidenhoutscheweg 80, Den Haag; J. P. Jurriëns, kantoorhoofd b. d. Alg. Rekenkamer, Copernicusstraat 63, Den Haag; G. Kagenaar, leeraar b. d. H. B. S. te Soerabaja, Bilstraat 153, Utrecht; H. F. A. Scheerer, controleur 2e kl. b. d. P. T. T.-dienst, Franklinstraat 179, Den Haag; L. J. d'Haens, schoolhoofd b. d. O. W. L. O., per adres Ch. J. Burm, Steenstraat, Hulst; E. van Engers, ambt. 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Deurloostraat 70, Amsterdam, Zuid; ir. P. A. Schreuder Peters, ing. 2e kl. b. d. W. en 's Lands B. O. W., Allard Piersonstraat 28II, Rotterdam; W. Flach, ambt. 2e kl. b. d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Langendijk 7, Vianen a. d. Lek; W. Stenvers, inspect. v. d. Landbouw, Pothoofd 4, Deventer; A. Jongman, mulo-onderwijzer, Jennerstraat 4, Amsterdam, O. ter; E. A. Lawson, hoofdonderw. b. d. O. W. L. O., Acaciastraat 108, Den Haag; mr. W. F. A. Hakker, adj.-inspect. van Fin., per adres Mw. de wed. Jonker, Tomatenstr. 150, Den Haag; C. de Neef, gezaghebber b. d. Gouv. Marine, Mathenesserdijk 291c, Rotterdam; H. K. J. van den Bussche, leeraar b. d. Techn. School te Bandoeng, Merellaan 10A, Eindhoven; H. Nijholt, wapencontroleur b. d. werkpl. v. draagbare wapenen, Spui 269, Den Haag.

P. T. S. Krafft, postdirecteur op Curaçao, Lijsterberstraat 115, Den Haag.

Met Pensioen.

Ir. M. J. Rotteveel, hoofdingenieur, hoofd van de afdeling Landsgebouwen bij het dept. der B. O. W., Rusthoekstraat 52, Scheveningen; W. Th. Laurens, hoofdbeheerder van het Landspandhuis te Buitenzorg, Heliotroopstraat 54, Den Haag; Th. J. M. Lintel, hoofdtelefoonambt. bij de P. T. T., de Gheynstraat 53, Den Haag; mr. W. van Loon, landrechter van Batavia, Kamerlingh Onnesweg 49, Hilversum; A. C. Overgaauw, 1e werktuigk. bij de Gouv. Marine, Schuytstraat 43, Den Haag; mej. J. H. E. de Kok, mulo-onderwijzeres, Stadhouderslaan 44, Utrecht; G. P. J. Klopers, ged. hoofdtechn. ambt. m. den titel van pract. ingenieur bij de P. T. T., Tongelreschestr. 190E, Eind-

hoven; G. J. J. Floothuis, ambt. van den Ontschepingsdienst, Grevelingenstraat 12 II, Amsterdam; ir. J. K. Lagerweij, wnd. hoofd van den Alb. Bouwdienst der S. S. en Tr., Arnheemschestr. 11, Velp.

J. G. van Schavendijk, fungd. contrôleur ad. Secr. van Tegal, Valkenboschlaan 20, Den Haag; C. G. Vreedenburg, hoofdboekhouder b. h. Havenwezen, de Perponcherstraat 77, Den Haag; J. C. E. Mulock Houwer, hoofdambt. ter beschikking v. d. Dir. v. Fin., p. a. Ned. Handel Mij., (agentschap Den Haag).

ADRESVERANDERINGEN.

F. J. Sahupala, hoofdtypist b.d. S.S., Weimarstr. 138, 's Hage. H. Keuzenkamp, 1e Luit. der Art. Pr. Mauritslaan 86, 's Gravenhage. A. L. de Bruijn, Kap. der Inf., Atjehstraat 6, 's-Gravenhage. F. E. Ch. H. Horn, maandgelder i.d. functie van controleur 2e kl. P.T.T., Irisstraat 209, 's Gravenhage. H. P. Kok, controleur 1e kl. P.T.T., Spoorlaan 4, Bosch en Duin, Utrecht. J. A. Grashuis, commies boekh. b. h. Kantoor v. d. Volkslectuur en aanverw. aangelegenheden, Galileistr. 56, Den Haag. W. J. A. Fermin, controleur 1e kl. P.T.T., Laan v. Meerdervoort 269, Den Haag. Mr. H. Doeve, landrechter te Loemadjang, p.a. fam. Auspach, d'Overkant, Legerplaats bij Oldebroek. P. W. de Leede, inspect. b.d. P.T.T. Dienst, Kon. Mariestr. 10, 's Hage. J. W. Scheffers, techn. ambt. 2e kl. P.T.T., Pieter van der Doesstr. 128, Amsterdam-West. A. C. Wesenhagen, 1e klerk m. d. titel van 3e commies b. h. Hoofdbest. P.T.T., Ant. de Haenstr. 73, 's Gravenhage. Ir. A. J. Küpfer, ing. 2e kl. P.T.T. Corn. v. Lijnstr. 153, Den Haag. E. A. van Altenburg, opzichter b. d. Waterstaat en B.O.W., Goudenregenstr. 101, 's Gravenhage. D. F. Tissing, ged. gezagh. b. h. B.B., Valkenboschlaan 114, Den Haag. T. J. Esker, Off. z. Gez. 1e kl. Frankenslag 162, Den Haag. M. A. G. D. M. van der Waals, hoofdopzichter 1e kl. P.T.T., Ringbaan Oost 129, Tilburg. K. van der Meer, adj. inspect. b.d. P.T.T. Dienst, 81, Rue van Artevelde, Brussel. J. F. C. Nieuwenhuysen, analist 1e kl. b. d. Afd. Nijverheid v.h. Dept. v. L.N. en H., Aucubastraat 32, Den Haag; Ch. C. J. van Lommen, contr. b.d. Pandhuisdienst, Leutherweg 18, Venlo; A. Verheul, wnd. ambt. v.d. Med. b.d. Afd. Bestuurszaken der Buitengewesten der Dep. v. B.B., Dorpsstraat 27, Benthuizen; H. A. Buiskool, 1e Luit. der Cav., Reigerstraat 9a, Groningen; Mej. H. C. Machielse, Onderw. 2e kl. b.h. O.W.L.O., Helmholtzstraat 25-boven, Amsterdam-Oost.

Namen en adressen der Afdelings-secretarissen

Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7
Arnhem: G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 8, Oosterbeek.
Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
Bergen op Zoom: C. Sitsen, Antwerpsche Straat 28.
Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
Curaçao (West-Indië) H. J. C. Bodenburg, Hellmund, Willemstad.
Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
Groningen: Mr. J. Feitsma, Heerestraat 79.
Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Rozenstraat 20.
Nijmegen: Mevr. M. B. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
Paramaribo: H. J. Wolff.
Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.

Mutatiestaat van 13 tot 20 Juli '32

Nieuwe Leden:

Philipsburg Jubilee Library, Philipsburg, St. Martin, Dutch West-Indies (rekent tot de afd. Curaçao.)
J. A. Bange, Tuinbouwkundig Ambtenaar te Paramaribo, Palace-Hotel.
Mevrouw J. G. Haas, Amersfoort, van Maerlandtlaan 4.

Voorgesteld door:

Eigen aanmelding.
den heer H. J. Wolff te Station Groningen.
het Afdelingsbestuur van Amersfoort.

Afschrijvingen:

H. Prakke, Apeldoorn, Boschweg 103.
F. K. van Geuns, Den Haag, Iepaan 107.
P. Westra, Den Haag, 2de Schuytstraat 338.
Mr. M. de Niet, Advocaat-Generaal te Paramaribo.

R. I. P.

W. D. Niestadt, Oud-Hoofdonderwijzer, Scheveningen, Corn. Jolstraat 56.
Mevr. C. E. Charlouis, Den Haag; Marconistr. 19.

Adresveranderingen:

J. Tanis, Zeist, van: Eikenlaan 1, naar: Wilhelminalaan 45.
A. Oranje, Ass.-Resident m.v., van: Meulaboh, naar: Schiedam, Groenelaan 48.
Mevrouw M. Wichers, Den Haag, van: Van Zaeckstraat 27, naar: Sweelinckplein 3.
E. R. Boumeester, Directeur Hollandsch Bureau te Nice, thans: Rue Verdi 31.
H. J. Wolff, thans: Districts-Commissaris van Saracca te Station Groningen.